

Проценка на

ДОБРОТО УПРАВУВАЊЕ ВО ЕДИНИЦИТЕ
НА ЛОКАЛНАТА САМОУПРАВА
ВО РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА
ПРЕКУ ИНДЕКСОТ НА ОТВОРЕНОСТ
МЕРЕЊЕ ЗА 2022 ГОДИНА

USAID
ОД АМЕРИКАНСКИОТ НАРОД

Проценка на
ДОБРОТО УПРАВУВАЊЕ ВО
ЕДИНИЦИТЕ НА ЛОКАЛНАТА
САМОУПРАВА ВО РЕПУБЛИКА
СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА ПРЕКУ
ИНДЕКСОТ НА ОТВОРЕНОСТ

МЕРЕЊЕ ЗА 2022 ГОДИНА

Скопје, август 2022

Оваа публикација е подготвена од Фондацијата Метаморфозис со поддршка на американскиот народ преку Агенцијата на САД за меѓународен развој (УСАИД). Мислењата изразени во оваа публикација им припаѓаат на авторите и не ги изразуваат ставовите на Агенцијата на САД за меѓународен развој или на Владата на Соединетите Американски држави.

Содржина

1. ВОВЕД	7
2. МЕТОДОЛОГИЈА	8
3. ОТВОРЕНОСТ НА ИНСТИТУЦИИТЕ ОД ЛОКАЛНАТА ВЛАСТ ВО РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА	10
3.1. СОСТОЈБАТА НА ДОБРО ВЛАДЕЕЊЕ ВО ИНСТИТУЦИИТЕ НА ЛОКАЛНАТА ВЛАСТ ВО СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА	10
3.2. ТРАНСПАРЕНТНОСТ	16
3.2.1. Заложба за транспарентност и отчетност	17
3.2.2. Организациски информации	19
3.2.3. Донесување одлуки	20
3.2.4. Финансиска транспарентност	21
3.3. СВЕСНОСТ	23
3.3.1. Планирање и програмирање	24
3.3.2. Мониторинг и евалуација	25
3.4. ПРИСТАПНОСТ	26
3.4.1. Пристап до информации и услуги	27
3.4.2. Јавни консултации	28
3.4.3. Интеракција со граѓаните	29
3.5. ИНТЕГРИТЕТ	30
3.6. ОТВОРЕНИ ПОДАТОЦИ	32
3.7. ОПШТИНСКИ СОВЕТИ И ЈАВНИ ПРЕТПРИЈАТИЈА	32
4. ЗАКЛУЧОК	34
5. ПРЕПОРАКИ ЗА ДОБРО УПРАВУВАЊЕ НА ЛОКАЛНАТА САМОУПРАВА ВО РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА	36

© 2022 Фондација за интернет и општество „Метаморфозис“
Скопје, август 2022

Издавач:

Фондација за интернет и општество „Метаморфозис“, ул. „Апостол Гусларот“ бр. 40,
1000 Скопје, Северна Македонија

Автор:

Мемет Мемети, Фондација за интернет и општество Метаморфозис

Уредник:

Бардил Јашари, Фондација за интернет и општество „Метаморфозис“

Дизајн:

Полиестердеј дооел, Скопје, Северна Македонија

Лектура:

Бестел ДООЕЛ, Скопје, Северна Македонија

Печатница:

Полиестердеј дооел, Скопје, Северна Македонија

Тираж:

95 примероци

CIP – Каталогизација во публикација

Национална и универзитетска библиотека “Св. Климент Охридски”,
Скопје

352:005.332.5(497.7)“2022”(047.31)

МЕМЕТИ, Мемет

Проценка на доброто управување во единиците на локалната
самоуправа во Република Северна Македонија преку индексот на
отвореност : мерење за 2022 година / [автор Мемет Мемети]. – Скопје :
Фондација Метаморфозис, 2022. – 47 стр. : илустр. ; 25 см

ISBN 978-608-263-092-2

а) Локална самоуправа – Транспарентност – Македонија – 2022 –
Истражувања

COBISS.MK-ID 58048517

1.

ВОВЕД

Фондацијата за интернет и општество „Метаморфозис“ со поддршка од Проектот на УСАИД за граѓанско учество направи процена на состојбата на доброто владеење на единиците на локалната самоуправа (ЕЛС) во Република Северна Македонија за 2022 година.

Процената е резултат на спроведеното истражување засновано врз Индексот на отвореност, чија цел е да го утврди степенот до кој се почитуваат принципите на доброто владеење.

Индексот на отвореност претставува методологија за процена на работењето на ЕЛС која се базира на веќе разработениот Индекс за мерење на отвореноста на единиците на локалната самоуправа во регионот на шесте земји што не се членки на ЕУ во Југоисточна Европа (ЈИЕ6). Индексот ги зема предвид разликите и спецификите на секоја од земјите, како во поглед на законските обврски за ЕЛС, така и во однос на практиките. Методологијата беше ревидирана на почетокот на 2021 година со цел да ги приспособи компонентите на индексот (области, подобласти, индикатори, алатки) за да овозможи негова целосна применливост и релевантност за оцена на отвореноста на ЕЛС во Република Северна Македонија (PCM).

Овој извештај нуди анализа на работата на единиците на локалната самоуправа во Република Северна Македонија во однос на принципите на транспарентност, свесност, пристапност и интегритет. Дополнително, ЕЛС беа мониторирани според еден заеднички домен присутен во сите четири принципи, а тоа се отворените податоци.

Врз основа на направената процена, дадени се препораки за подобрување на работењето на единиците на локалната самоуправа во областите што се опфатени со истражувањето.

2.

МЕТОДОЛОГИЈА

Индексот на отвореност ги оценува перформансите на локалната власт во областа на доброто владеење со тоа што се фокусира на четири принципи: (1) транспарентност, (2) свесност, (3) пристапност и (4) интегритет и еден заеднички домен присутен во сите четири принципи – отворени податоци.

Индексот на отвореност претставува практична алатка за мерење на севкупната отвореност на ЕЛС која:

- » дава детален приказ на сите аспекти поврзани со отвореноста на секоја ЕЛС;
- » овозможува споредливост меѓу ЕЛС со цел поттикнување на меѓусебното учење и споделувањето најдобри практики;
- » создава мотивација кај ЕЛС за постојано подобрување, усовршување и иновирање;
- » е достапна и разбирлива за граѓаните да имаат увид во отвореноста на нивната општина, како еден од клучните критериуми за оцена на изведбата и успешноста.

Индикаторите се организирани во 4 области и 9 подобласти. Четирите области одговараат на четирите принципи на отвореното владеење: транспарентност, свесност, пристапност и интегритет. Освен тоа, индексот содржи и две поткатегории – општински совет и јавни претпријатија, со што се овозможува оценување на отвореноста на општината кога станува збор конкретно за работата на советот или јавните претпријатија.

Областа **транспарентност** се однесува на политиките, активностите и мерките што општината ги презема да ги информира своите граѓани за својата работа. Тргувајќи од позицијата дека транспарентноста е основата за отвореност на општините, оваа област во индексот содржи најмногу индикатори, опфаќајќи ја и финансиската транспарентност како еден од најважните аспекти на работата на општините.

Областа **свесност** се однесува на квалитетот на планирањето, програмирањето, мониторингот и евалуацијата на политиките што се спроведуваат од страна на институциите. Таа ја подразбира предвидливоста на спроведувањето на јавниот интерес преку јавните политики во единицата на локалната самоуправа. Оваа област ги разгледува процесот на креирање на јавните политики во општината, изготвувањето и усвојувањето на стратешките документи, акциските планови, како и развивањето план и алатки за мониторинг и евалуација при спроведувањето на секторските надлежности што ги има општината.

Областа **пристапност** се однесува на начинот на којшто ЕЛС комуницира и ги вклучува граѓаните од општината при одговарањето на нивните барања и задоволувањето на нивните потреби. Пристапноста е поврзана со обезбедувањето и почитувањето на процедурите за слободен пристап до информации, подобрувањето на пристапноста на информациите преку механизми за јавна дебата и зајакнувањето на интеракцијата со и учеството на граѓаните.

Областа **интегритет**, во рамки на овој Индекс, се разгледува во функција на конзистентното придржување кон етичките вредности, принципите и нормите што имаат цел приоритизирање на јавниот интерес во однос на приватниот.

Отворените податоци се важен аспект на овој Индекс и се разгледуваат како хоризонтална област. Согласно **Стратегијата за отворени податоци**, отворените податоци се препознаени како можност за унапредување на владеењето во поглед на транспарентноста, отвореноста и отчетноста на сите нивоа, вклучително и на локално, а, исто така, можат да бидат и силен поттик за економски и социјален развој во државата. Во рамките на Индексот, за дел од индикаторите, дополнително се анализира начинот на којшто податоците се објавуваат и нивниот формат низ призмата на отвореноста на податоците.

Така, преку овој хоризонтален пристап, настојваме да ја оцениме заложбата на општините кон исполнувањата на барањата за отворени податоци.

Изработката и ревизијата на Методологијата беа спроведени врз основа на детална анализа на националната стратешка и законска рамка на РСМ, меѓународни документи, иницијативи, стандарди, препораки и добри практики, истражувања за перцепциите и очекувањата на граѓаните на РСМ, како и интервјуа со релевантни чинители.

Истражувањето е спроведено од страна на Фондацијата „Метаморфозис“, а во процесот на спроведување на истражувањето беа вклучени 8 локални граѓански организации: „АГТИС“ – Прилеп, Центар за интеркултурен дијалог – Куманово, Фондација за развој на локалната заедница – Штип, Центар за социјални иновации „Блинк 42-21“ – Скопје, „Мултикултура“ – Тетово, „Скај плус“ – Струмица, Локална агенција за развој – Струга и „Квантум прима“ – Кавадарци.

Со истражувањето за 2022 година беа опфатени сите 80 општини и Градот Скопје. Истражувањето беше спроведено од 15 февруари до 1 април 2022 година. Методите на истражување беа преку (1) проверка на интернет-страниците на општините според дефинирани индикатори и (2) прашалник доставен до општините за да се потврдат наодите добиени од онлајн мониторингот. Методологијата како основен извор за прибирање информации ги зема официјалните интернет-страници на ЕЛС. Второто ниво од проверката за дел од индикаторите подразбираше процес на подготовка и спроведување прашалник како истражувачка алатка. Прашалникот се спроведе електронски и се состоеше од однапред утврдени прашања и опции за одговор што овозможуваат да се потврдат или дополнат дел од наодите добиени преку следењето на интернет-страниците, како и да се елиминираат евентуалните пропусти при следењето што би биле на штета на оцената за ЕЛС за конкретен индикатор.

Грешката во мерењето е $\pm 3\%$. Врз основа на резултатите од истражувањето, спроведовме анализа со клучните критични точки и проблеми во областа на отвореноста на општините, што се надеваме ќе користат за подобрување на нивната работа.

Од 80-те мониторираните општини и Градот Скопје, 36 или 44% одговориле на онлајн прашалникот. Важно е да се наспомене дека во случаите кога општините не доставија одговорени прашалници беше дадена оценка 0 за индикаторите, односно беше оценето како индикаторите да не биле исполнети. Имено, од мониторираните општини, 36 (44%) одговориле на прашалникот, додека останатите 45 (56%) автоматски добиваат 0 за соодветните индикатори каде извор на информацијата е единствено одговор од општината.

Во Прилог 1 може да ја погледнете севкупната структура на Индексот на отвореност на локално ниво.

3.

ОТВОРЕНОСТ НА ИНСТИТУЦИИТЕ ОД ЛОКАЛНАТА ВЛАСТ ВО РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

3.1. СОСТОЈБАТА НА ДОБРОТО ВЛАДЕЕЊЕ ВО ИНСТИТУЦИИТЕ НА ЛОКАЛНАТА ВЛАСТ ВО СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

Во октомври 2021 година беа спроведени локалните избори, по што многу од општините добија нови локални власти. Општините и граѓаните сè уште се соочуваат со последиците од здравствената, а во 2022 година и од глобалната енергетско-економска криза. Изборите, промената на локалните власти, како и негативните влијанија од здравствено-економската криза се одразуваат на функционалноста и на јавниот сектор, вклучително и на единиците на локалната самоуправа. Од друга страна, пак, граѓаните сè повеќе имаат потреба од брз и лесен пристап до информации за услугите што ги обезбедуваат општините, но и за работата на органите на општината (градоначалникот и советот). Во услови на економска криза, граѓаните стануваат сè почувствителни во однос на транспарентноста и отчетноста на локалните власти, пред сè, за нивното финансиско работење и за ефектите од работењето преку квалитетот и цените на услугите.

Нашата држава има позитивна законска рамка во однос на пристапот до информации согласно Законот за пристап до информации од јавен карактер, што го регулира и прашањето за обезбедување активна транспарентност, како и согласно Законот за локалната самоуправа со којшто општините се должни да објавуваат информации за работата на органите на општината и за услугите што ги обезбедуваат, иако недостасува подетално разработена рамка што ќе се однесува само на локалната самоуправа, во форма на кодекс или подзаконски акт.

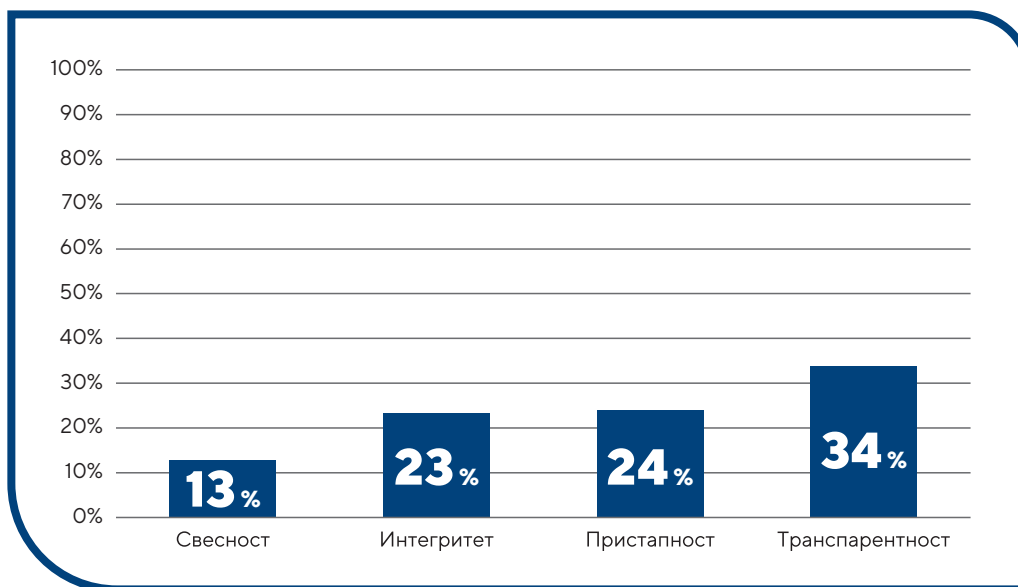
Истражувањето за 2022 година во однос на 2021 година покажа дека промената на локалната власт, генерално, не довела до значителни поместувања во однос на примената на стандардите за отвореност, иако има промени во однос на рангирањето на општините.

Резултатите во областите укажуваат на тоа дека ЕЛС сè уште применуваат ниски стандарди за консултации, транспарентност, мониторинг и контрола во нивното работење. Иако, во вонредни околности, неизбежно е намалување на ефективностата и ефикасноста во работењето во некои области, сепак, тоа мора да биде ограничено во обемот и времето за да се избегне создавањето на негативна перцепцијата кај граѓаните за компетентноста, отвореноста и транспарентноста на ЕЛС. Просечниот резултат на единиците на локалната самоуправа според истражувањето преку

Индексот на отвореност за 2022 година изнесува 27 %. Ова претставува индикација за ниско ниво на отвореност во работењето на локалната власт во Република Северна Македонија. Највисока просечна оцена општините имаат за индикаторите во областа транспарентност 34 %, а најниска просечна оцена имаат во областа свесност 13 %, исто како и минатата година.

Графикон 1:

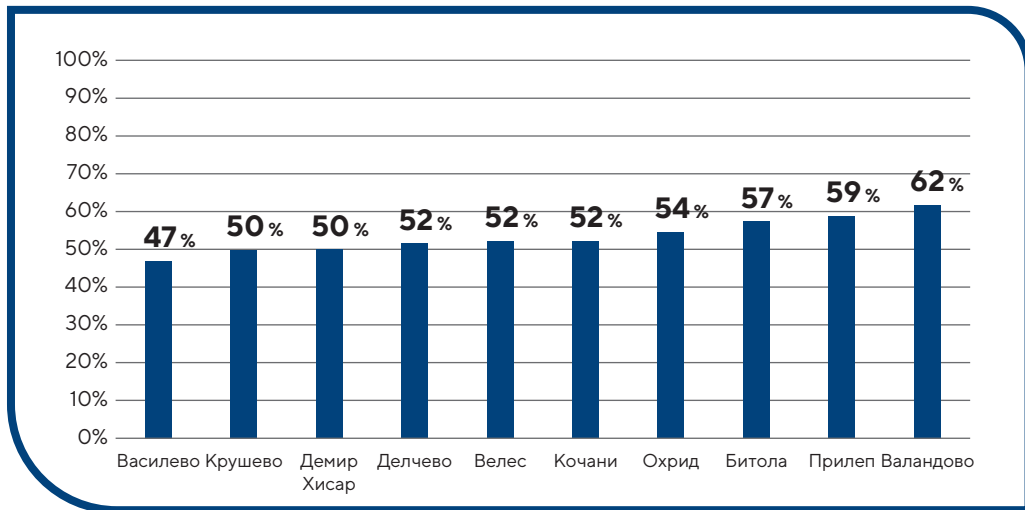
Отвореност на ЕЛС за 2022 година според принципите на Индексот на отвореност.

Многу нискиот резултат во областа свесност укажува на слабиот квалитет на планирањето, програмирањето, мониторингот и евалуацијата на политиките што се спроведуваат од страна на ЕЛС. Ова е од особено значење бидејќи спроведувањето на јавниот интерес примарно треба да биде преку јавните политики во единицата на локалната самоуправа. Согласно Законот за територијална организација на локалната самоуправа, локалната самоуправа територијално е организирана во 80 општини и Градот Скопје, како посебна единица на локалната самоуправа. Според нашиот Устав, единиците на локалната самоуправа, односно општините, се еднакви во своите права и должности, без оглед на нивниот урбан или рурален карактер, степенот на развој, просторната и демографската големина и други разлики и специфики. Оттука, во истражувањето, сите општини се третирани еднакво, без разлика на нивната големина, бројот на вработените и слично. Принципите на отвореност содржани во Индексот на отвореност се опфатени во низа закони, подзаконски акти и прирачници со цел да ја подобрат отвореноста на институциите од локалната власт и да го унапредат квалитетот на живеењето на граѓаните. Индексот на отвореност покажа дека во мерењето за 2022 година најдобри резултати имаат општините Валандово (62 %), Прилеп (59 %), Битола (57 %), Охрид (54 %), Кочани (52 %) како и Велес и Делчево, Демир Хисар и Крушево (50 %) и Василево (47 %), додека најниско се рангирали Долнени (9 %), Врапчиште (8 %), Карбинци (7 %), Бутел (6 %), Сопиште (5 %), Арачиново и Зелениково (3 %) и општина Кривогаштани со 0 %. Вредноста 0 за општината Кривогаштани е резултат на хакерските напади и неодговорениот прашалник. Во однос на 2021 година има поместувања во рангирањето, место Охрид, сега на првата позиција е Валандово, а поуспешни се урбаните општини што располагаат со подобри човечки и финансиски ресурси.

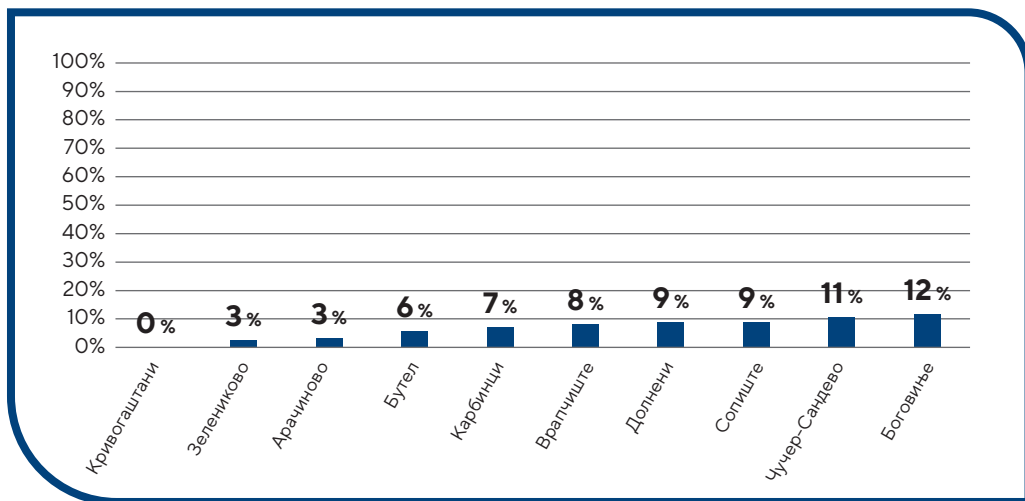
Графикон 2:

Топ 10 рангирани ЕЛС според Индексот на отвореност за 2022 година.

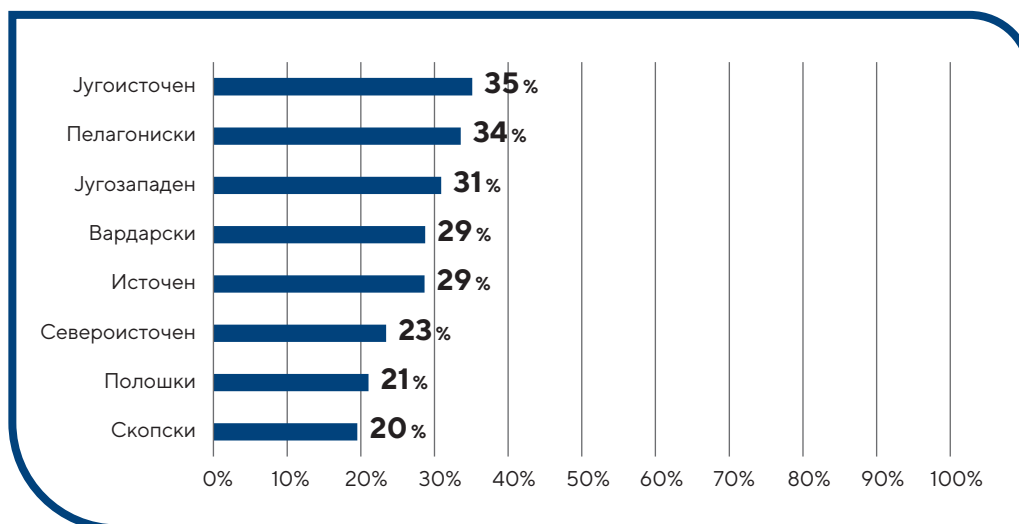
Графикон 3:

Најниско рангирани ЕЛС според Индексот на отвореност

Во однос на планските региони, истражувањето покажа дека и во 2022 година најотворени се општините во Југоисточниот Регион, со просечна отвореност од 35 %, додека најмалку отворени се општините во Скопскиот Регион со просечна отвореност од 20 %, наместо Полошкиот во 2021 година, кој сега ја има претпоследната позиција со 21%.

Графикон 4:
Отвореност на планските региони за 2022 година.

Од 80 општини и Градот Скопје, исполнување на индикаторите на Индексот на отвореност од 50 % и повеќе имаат само 8 урбани општини и ниту една рурална.

Исполнување на индикаторите на Индексот на отвореност од 25 % до 50 % имаат 31 општина, од кои 17 урбани и 14 рурални.

Исполнување на индикаторите на Индексот на отвореност до 25 % имаат 42 општини, од кои 15 се урбани, а 27 рурални.

Податоците од овој извештај покажуваат дека највисок Индекс на отвореност имаат само урбани општини, со средна вредност повторно преовладуваат урбаните општини, а со најниски вредности се, главно, руралните општини.

Резултатите на општините во однос на мерењето на Индексот на отвореност за 2022 година се следните:

Ранг	Општина	Вкупен процент на отвореност
1.	Валандово	62 %
2.	Прилеп	59 %
3.	Битола	57 %
4.	Охрид	54 %
5.	Делчево	52 %
5.	Велес	52 %
5.	Кочани	52 %
6.	Крушево	50 %
6.	Демир Хисар	50 %
7.	Василево	47 %
8.	Берово	44 %

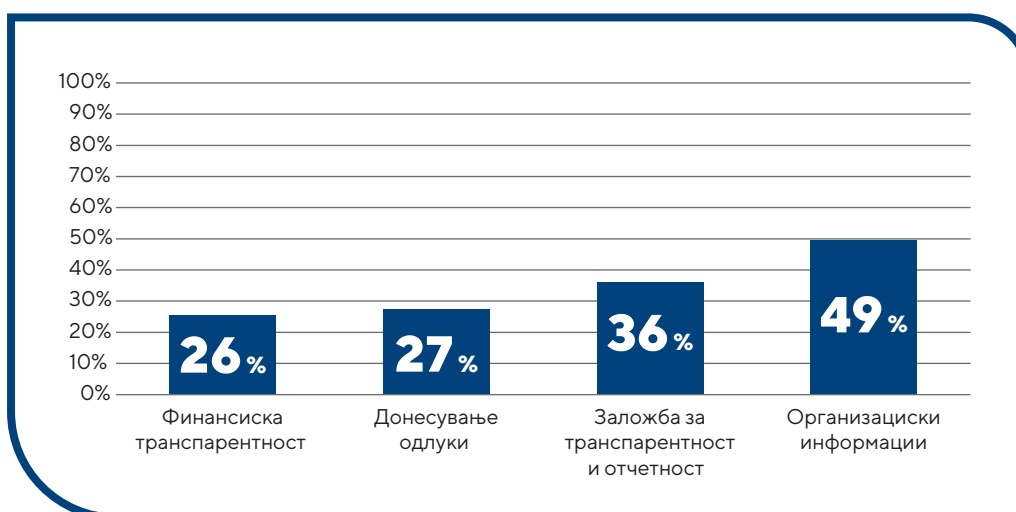
9.	Кавадарци	42 %
9.	Богданци	42 %
9.	Крива Паланка	42 %
10.	Карпош	41 %
11.	Конче	40 %
12.	Илинден	39 %
13.	Гевгелија	37 %
14.	Аеродром	36 %
14.	Свети Николе	36 %
15.	Вевчани	35 %
15.	Центар Жупа	35 %
16.	Струга	34 %
17.	Желино	33 %
18.	Дебар	32 %
18.	Дебрца	32 %
18.	Кисела Вода	32 %
19.	Радовиш	31 %
19.	Брвеница	31 %
20.	Могила	30 %
20.	Градско	30 %
20.	Струмица	30 %
21.	Штип	29 %
21.	Зрновци	29 %
22.	Град Скопје	28 %
23.	Тетово	27 %
23.	Новаци	27 %
23.	Чашка	27 %
23.	Гази Баба	27 %
24.	Куманово	26 %
25.	Гостивар	24 %
26.	Кратово	23 %
26.	Липково	23 %
26.	Центар	23 %
26.	Босилово	23 %
27.	Ѓорче Петров	22 %

27.	Пехчево	22 %
27.	Виница	22 %
27.	Македонска Каменица	22 %
27.	Кичево	22 %
27.	Теарце	22 %
27.	Демир Капија	22 %
27.	Ново Село	22 %
28.	Ресен	21 %
29.	Македонски Брод	20 %
30.	Росоман	19 %
30.	Пробиштип	19 %
31.	Маврово и Ростуше	18 %
31.	Петровец	18 %
32.	Дојран	17 %
32.	Неготино	17 %
32.	Чешиново-Облешево	17 %
33.	Чаир	15 %
34.	Старо Нагоричане	14 %
34.	Пласница	14 %
35.	Лозово	13 %
35.	Ранковце	13 %
35.	Шуто Оризари	13 %
35.	Сарај	13 %
35.	Студеничани	13 %
35.	Јегуновце	13 %
36.	Боговиње	12 %
37.	Чучер-Сандево	11 %
38.	Долнени	9 %
38.	Сопиште	9 %
39.	Врапчиште	8 %
40.	Карбинци	7 %
41.	Бутел	6 %
42.	Зелениково	3 %
42.	Арачиново	3 %
43.	Кривогаштани	0 %

3.2. ТРАНСПАРЕНТНОСТ

Транспарентноста се однесува на политиките, активностите и мерките што ги презема општината за да ги информира своите граѓани за својата работа. Транспарентноста и отчетноста треба да бидат појдовни принципи во работењето на општините. Иако, декларативно, сите ЕЛС се залагаат за поголема транспарентност, во суштина, многу мал дел од нив ги објавуваат сите потребни информации поврзани во нивното работење. Постојењето на основните алатки за информирање на граѓаните е законска обврска на општините. Пристапноста и функционалноста на алатките за информирање е определба на општината да ги презентира информациите до нејзините граѓани на најсоодветен начин. Објавувањето и пристапот до информациите за работењето на општините, за буџетите, јавното објавување на договорите, одлуките за вработување или јавните набавки преку интернет ги зајакнува надворешната контрола и надзорот од страна на граѓанските организации, експертите и јавноста во целина. Поголемата транспарентност на ЕЛС, исто така, е значајна алатка во борбата со дезинформациите и лажните вести. Истражувањето за 2022 година покажа дека има општини (2) што немаат функционални интернет-страници во првиот квартал на 2020 година. Голем дел од општините што имаат функционални интернет-страници се развиени на многу ниско ниво, дел не се на доменот gov.mk, а друг дел не ги задоволуваат барањата за кибербезбедност. Единиците на локалната самоуправа исполнуваат 36 % од индикаторите опфатени во областа транспарентност.

Графикон 5:
Транспарентност на ЕЛС според четирите подобласти.

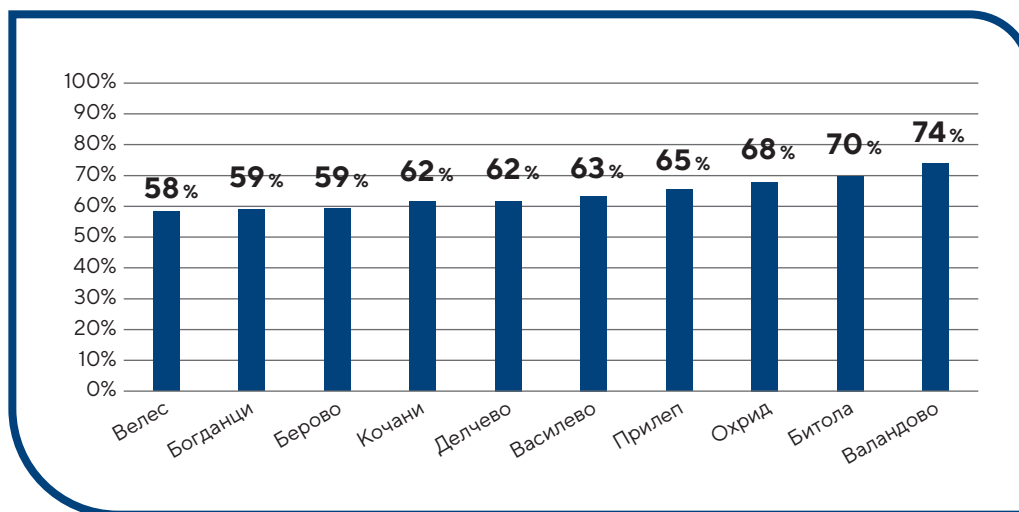

Овој резултат покажува дека транспарентноста на ЕЛС треба значително да се подобри. Локалните власти треба проактивно да објавуваат што е можно повеќе информации на интернет-страниците на општините бидејќи тие во денешно време се главниот извор на информации за квалитетот на владеењето. Општините треба да направат напори за да ја зголемат севкупната транспарентност во нивното работење, а особено објавувањето податоци во однос на одлуките што ги носат градоначалникот и советот, како и податоци во однос на финансиското работење.

Законот за слободен пристап до информации дава добра основа за поголемо разбирање на активната транспарентност или што сè треба да биде објавено на интернет-страниците на општините, по категории, но потребно е оваа листа информации да се конкретизира во кодекс или подзаконски акт согласно надлежностите на општините и информациите што ги создаваат во нивното работење, како и информациите за работата на органите на општината (градоначалникот и советот) од интерес на граѓаните.

Во однос на транспарентноста, просечниот резултат е 34 %, повторно најдобри резултати покажа општината Валандово (74 %), а најниско беше оценета општина Кривогаштани (0 %).

Графикон 6:
Топ 10 рангирани општини во областа транспарентност.

При истражувањето беше забележано дека голем број значајни информации, документи и податоци ЕЛС ги објавуваат само во службените гласници. Ова се покажува како негативна практика во работењето бидејќи вака објавените податоци многу тешко се пронаоѓаат и обработуваат. Евидентно е дека обичниот граѓанин, во повеќето случаи, нема да може воопшто да дојде со посакуваната информација што е објавена во службените гласници или на кој било друг начин надвор од интернет-страницата на општината, со што не се исполнува нивната основна цел – информирање на граѓаните. Овие податоци и информации треба да се добро структурирани и директно објавени во рамки на менијата и секциите на интернет-страниците на општините со цел да бидат лесно достапни, предвидливи и споредливи.

Во областа транспарентност, индикаторите се организирани во четири подобласти:

- » Заложба за транспарентност и отчетност, што ги вклучува политиките за транспарентност и отчетност и континуираната обука на таа тема;
- » Организациони информации, што се однесуваат на структурата на општината, основните надлежности и кадровските прашања;
- » Донесувањето одлуки од страна на Советот и градоначалникот;
- » Финансиска транспарентност, што ги вклучува јавните набавки, буџетот, завршните сметки и финансиските извештаи.

3.2.1. Заложба за транспарентност и отчетност

Постоењето јасна политика за транспарентноста, отчетноста и пристапноста на општината укажува на заложбата на општината да биде во служба на граѓаните. Општините ги исполнуваат дел од законските барања за објавување информации и документи. Меѓутоа, честопати, тие информации се објавени во формати коишто не се соодветни за пребарување и обработка. Презентирањето на отворените податоци од страна на општините ќе овозможи полесна обработливост на самите податоци, поголема корисност за заедницата и поголема транспарентност на општината. Отворените податоци се една од најважните заложби во Програмата за отворено владино партнерство на РС Македонија.

Долгорочната определба за отвореност на општината би требало да биде преточена во конкретен документ усвоен од советот на општината, што декларативно ќе опише

преку кои форми и механизми општината ќе споделува информации, ќе ги консултира граѓаните и ќе ги обезбедува услугите, како и оперативен дел во кој ќе бидат опишани начините за остварување на оваа определба, со што граѓаните ќе бидат информирани, а постапките на општината предвидливи. Информираноста и предвидливоста се двата основни предуслови за поттикнување на граѓанското учество и остварувањето на уставното право на директното учество во донесувањето на одлуките.

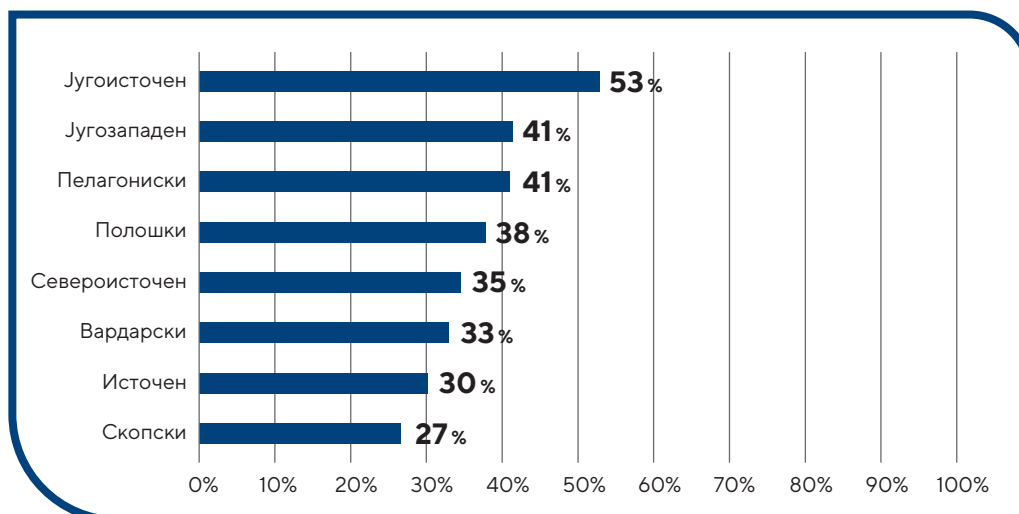
Оваа подобласт содржи индикатори за основната политика на општината за транспарентноста и отчетноста како: постоење стратешка определба на општината да биде транспарентна и отчетна; инвестирање во едукацијата на општинските работници на тема транспарентност и отчетност; постоење основни предуслови за информирање на граѓаните и презентирање на податоците на општината во отворен формат. Единиците на локалната самоуправа исполнуваат 36 % од индикаторите опфатени во подобласта заложба за транспарентност и отчетност. Интернет-страниците на општините се примарното место каде граѓаните пристапуваат за да добијат податоци и информации за функционирањето на општините или да остварат некое нивно право или обврска. Законот за слободен пристап до информации од јавен карактер предвидел носителите на информации, вклучително и општините, да обезбедат активна транспарентност преку објавување на сите јавни информации што ги продуцираат или со кои располагаат на интернет-страницата на општината.

Според ова, интернет-страниците на општините се најзначајната алатка за информирање, и ЕЛС мора да се осигурат дека оваа алатка е функционална и корисна за посетителите. Истражувањето и за 2022 година покажа дека дел од ЕЛС треба го подобрат квалитетот на нивните интернет-страници и да ги направат попогодни за корисниците. Голем дел од интернет-страниците на општините сè уште не ги содржат основните информации што се бараат со закон; дел од нив, како општината Кривогаштани, не се регистрирани на доменот gov.mk; некои општини имаат две интернет-страници; дел од интернет-страниците не ги задоволуваат барањата за кибербезбедност и голем број немаат функционални алатки за пребарување. Дел од општините не ги ажурираат редовно сите јазични верзии на интернет-страниците, односно информациите не се објавуваат доследно и не се достапни на сите службени јазици на општината. Повеќето општини немаат некаков документ (стратегија, политика, постапка) во врска со отвореноста и транспарентноста. Општините, исто така, треба повеќе да инвестираат во едукацијата на вработените на теми како транспарентност, отчетност, отворени податоци и сл.

Во однос на планските региони, и во подобласта заложба за транспарентност и отчетност, највисоко се оценети ЕЛС во Југоисточниот плански Регион (53%), а најниско општините во Скопскиот Регион (27%).

Графикон 7:

Отвореност на планските региони во подобласта заложба за транспарентност и отчетност за 2022 година.

Во подобласта заложба за транспарентност и отчетност, истражувањето покажа дека просечната вредност е 36 %, најдобри резултати имаат општините Валандово и Богданци (86 %) и Општина Крушево (73 %), а најниско се оценети општините Зелениково (9 %), Долнени (5 %) и Кривогаштани (0 %). Генерално, може да се заклучи дека интернет-страниците на општините се ограничени во нивната функционалност и корисност. Повеќето интернет-страници не се лесни за користење и посетителите често не можат лесно и брзо да дојдат до потребните податоци. Општините треба да изработат некаков документ во кој ќе ја документаат нивната стратешка определба да бидат транспарентни и отчетни.

3.2.2. Организациони информации

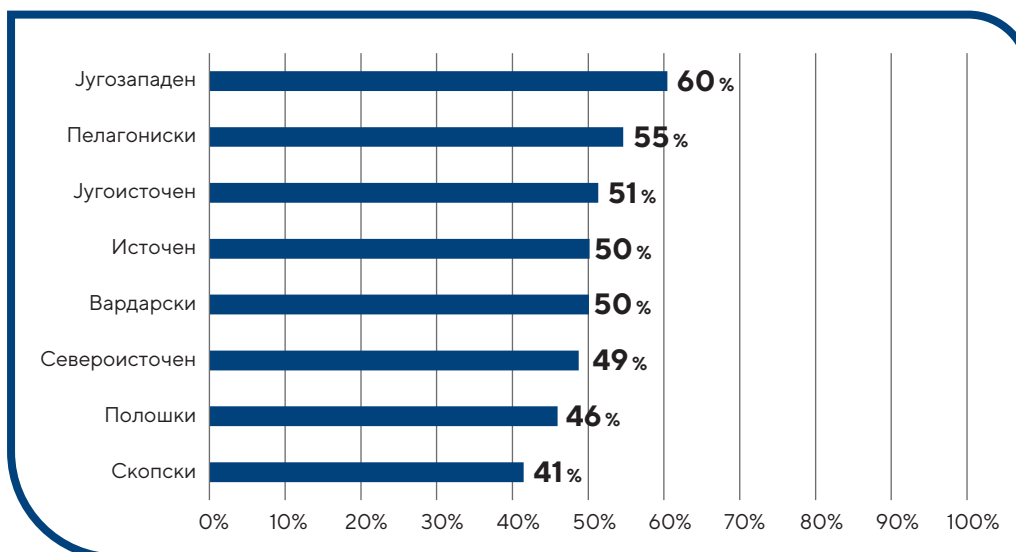
Пристапноста до основните информации за надлежностите на општината, основните документи за работењето и кадровските прашања се законска обврска на општините. Со овие податоци граѓаните ги добиваат основните информации за функционирањето на општината, основните контакти на донесувачите на одлуки и лицата кои се задолжени за нивно спроведување. Всушност, со овие податоци се дава основна слика за работењето на општината, областите на нејзиното дејствување и се мерат пристапноста и пресретливоста на општинските службеници за граѓаните. Согласно законската рамка во нашата земја, ЕЛС имаат обврски за прибирање голем број податоци и водење евиденции. Доколку овие податоци не се ограничени со Законот за заштита на личните податоци, треба да бидат објавени на интернет-страниците на општините. Оваа подобласт содржи индикатори што се однесуваат на: основните податоци за надлежностите на општината и нејзиниот имот; основните документи за работењето на општината; основните информации за различни општински тела: градоначалник, совет, јавни претпријатија, месни заедници, кадровски прашања и организациска поставеност. Единиците на локалната самоуправа исполнуваат 49 % од индикаторите опфатени во подобласта организациски информации.

Генерално, општините објавуваат ограничени информации за нивното работење на интернет-страниците. ЕЛС, најчесто, објавуваат основни документи за работењето на општината како Статутот, Деловникот, органограмот, податоците во врска со членовите на Советот и слично, но не секогаш на видливо и предвидливо место, што значително го отежнува пребарувањето. Сè уште има општини што на интернет-страницата на општината го немаат објавено Статутот на општината. Многу мал број општини на своите интернет-страници објавуваат детални информации за јавните претпријатија и

нивното работење, како и за проектите што ги имплементира општината, особено оние што се финансираат со средства од централниот буџет. Во однос на планските региони, во подобласта организациски информации највисоко се оценети ЕЛС во Југозападниот Регион (60%), а најниско општините во Скопскиот Регион (41%).

Графикон 8:

Отвореност на планските региони во подобласта организациски информации.

Во подобласта организациски информации, истражувањето покажа дека просечната вредност е (49%) и е највисока во однос на другите подобласти на транспарентноста, а најдобри резултати имаат општините Охрид (88%), Велес (82%) и Делчево (81%), а најниско се оценети општините Арачиново и Врапчиште со (11%) и општините Зелениково и Кривогаштани со (0%).

Може да се заклучи дека општините на своите интернет-страници треба да објавуваат податоци за човечките ресурси како, на пример, целосни листи на вработени со податоци за контакт, податоци за лицата ангажирани со договори за дело, договори за привремена работа и авторски договори. Исто така, треба да вклучат повеќе детални информации за јавните претпријатија, за управните и надзорните одбори, за нивните надоместоци и нивното работење.

3.2.3. Донесување одлуки

Граѓаните најчесто се обраќаат до градоначалникот на општината затоа што, согласно Законот за локалната самоуправа, градоначалникот ја претставува општината и раководи со општинската администрација, но и заради перцепцијата дека тој е највлијателниот носител на одлуки во општината.

Улогата на Советот како донесувач на одлуки и политики, најчесто, е занемарена.

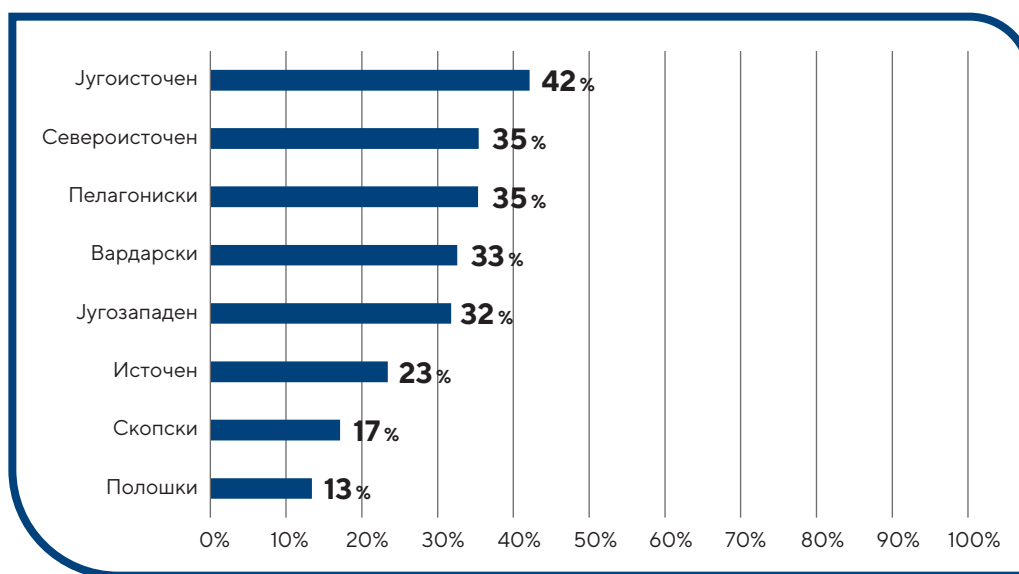
Оваа подобласт содржи индикатори што се однесуваат на пристапноста на податоците поврзани со процесот на донесување одлуки, односно транспарентноста на седниците на Советот, достапноста на документите и донесените одлуки, комуникацијата со медиумите и граѓаните, од страна на Советот и градоначалникот.

Единиците на локалната самоуправа исполнуваат 27% од индикаторите опфатени во подобласта донесување одлуки. По финансиската транспарентност којашто најниско се рангира, ова е втор низок резултат во однос на четирите подобласти во областа транспарентност.

Истражувањето покажа дека општините објавуваат прилично малку податоци поврзани со процесот на донесување одлуки од страна на Советот и градоначалникот. Ова е значајна област која треба да се подобри бидејќи со поголема пристапност на информациите за одлуките на Советот и градоначалникот, навременото известување за нивната работа, граѓаните добиваат можност за вклучување во донесувањето на јавните политики на локално ниво.

Во однос на планските региони, во подобласта донесување одлуки највисоко се оценети ЕЛС во Југоисточниот Регион (42 %), а најниско општините во Полошкиот Регион (13 %). Во однос на минатата година, во општините од сите плански региони е забележано опаѓање на индексот во подобласта донесување одлуки, во просек, за 6 %.

Графикон 9:
Отвореност на планските региони во подобласта донесување одлуки.

Во подобласта донесување одлуки највисоко рангирани општини се: Битола, Липково, Делчево, Крива Паланка и Богданци (70 %), во оваа подобласт дури 16 рурални општини се оценети со 0 %.

Евидентен е фактот дека има општини што немаат воспоставен систем на објавување на информациите за работата на општината иако тоа претставува нивна законска обврска. Овие податоци се едни од најзначајните податоци што општините треба редовно и навремено да ги објавуваат бидејќи директно влијаат на квалитетот на живеењето во локалните заедници и овозможуваат следење на работата на градоначалникот и советот од страна на граѓаните и заинтересираните страни.

3.2.4. Финансиска транспарентност

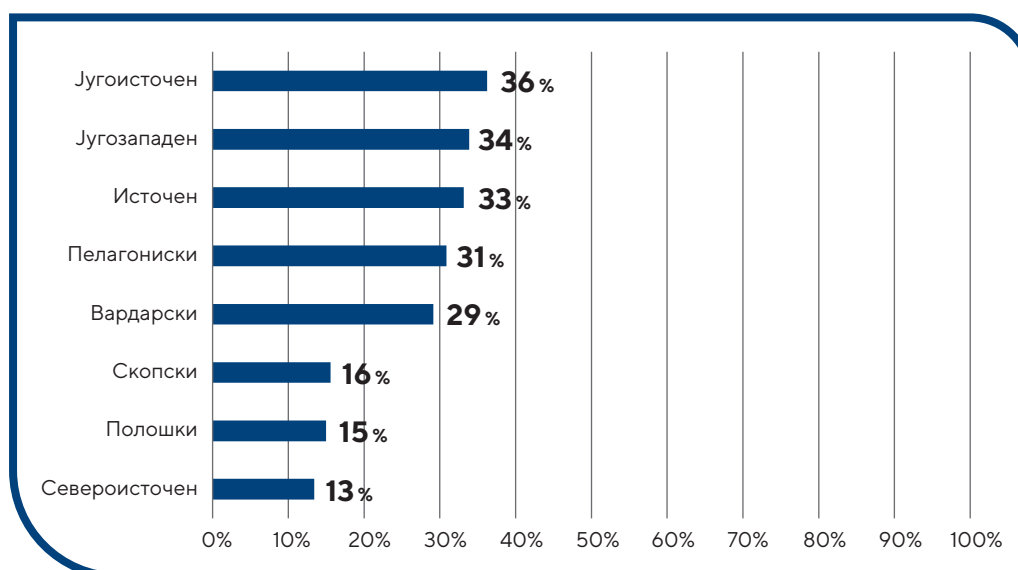
Пристапноста до и видливоста на сите финансиски информации – буџети, завршни сметки, финансиски извештаи и јавни набавки – се законска обврска на општините и јавните претпријатија. Планирањето и трошењето на јавните пари на транспарентен начин е заложба на дел од општините и се забележуваат добри практики на објавување на информациите во соодветен формат достапен и разбирлив за граѓаните и вклучување на граѓаните во одредувањето на приоритетите за финансиското планирање. Единиците на локалната самоуправа исполнуваат само 26 % од индикаторите опфатени во подобласта финансиска транспарентност. Во 2022 година оваа подобласт е најниско рангирана.

Општините треба да објавуваат повеќе податоци и информации за буџетот и трошењето на јавните пари бидејќи тоа придонесува за намалување на корупцијата, како и за обезбедување ефективно учество на граѓаните во процесите на буџетирањето. Истражувањето покажа дека 19 општини го немаат објавено тековниот буџет на општината на својата интернет-страница. Повеќето ЕЛС треба да го подобрат процесот на партиципативно буџетирање со цел граѓаните да се вклучени во процесот на изработка на буџетот и финансиското планирање. Со тоа, граѓаните може да бидат вклучени во најважниот дел од градењето политики на локално ниво. Само 16 општини имаат објавено граѓански буџет, со што се скратува можноста граѓаните, на едноставен начин, преку графикони и илустрации, да го разберат буџетот. Општините не објавуваат податоци за платите на функционерите и надоместоците на членовите на Советот на општината, како и врска (линк) до анкетните листови.

Во однос на планските региони, во подобласта финансиска транспарентност највисоко се оценети ЕЛС во Југоисточниот Регион (36%), а најниско општините во Североисточниот Регион (13%).

Графикон 10:

Отвореност на планските региони во подобласта финансиска транспарентност.

Во подобласта финансиска транспарентност, истражувањето покажа дека најдобри резултати имаат општините Валандово (74%), Битола (69%) и Кочани (64%), а најниско се оценети општините Долнени, Тетово, Кривогаштани, Петровец, Зелениково, Бутел, Арачиново и Врапчиште, што не објавуваат никакви информации поврзани со индикаторите за финансиска транспарентност или (0%).

Може да се заклучи дека општините треба да објавуваат повеќе финансиски информации, како квартални и годишни финансиски извештаи, информации или врски за финансиското работење на јавните претпријатија, алоцираните средства за граѓанските организации, податоци за платите на функционерите и надоместоците на членовите на советот на општината. Дел од општините треба да ја унапредат отчетноста во објавувањето информации поврзани со јавните набавки, односно да ги објавуваат плановите за јавните набавки, повиците, одлуките, договорите и анексите.

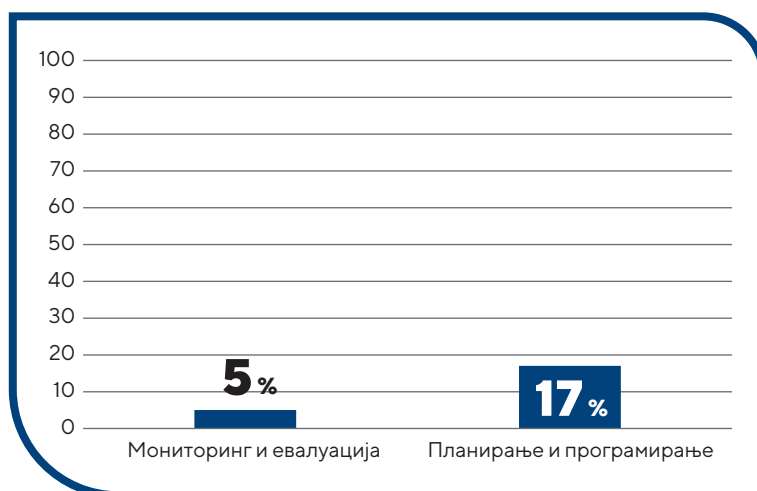
3.3. СВЕСНОСТ

Свесноста се однесува на квалитетот на планирањето, програмирањето, мониторингот и евалуацијата на политиките што се спроведуваат од страна на институциите. Предвидливоста на спроведувањето на јавниот интерес преку јавните политики е од суштинско значење за граѓаните. За да се постигне предвидливост во донесувањето на одлуките на локално ниво, потребно е претходно да бидат испланирани целите коишто ЕЛС сака да ги постигне и тие да бидат ставени во стратешки документ којшто е јавно објавен и достапен за граѓаните. Врз основа на целите се врши оцена на јавните политики, користејќи ги алатките за мониторинг и евалуација за да се проценат ефикасноста и ефективноста на јавните политики во остварувањето на зацртаните цели. Оваа област ги разгледува процесот на креирање на јавните политики во општината, изготвувањето и усвојувањето на стратешките документи, акциските планови, како и развивањето на план и алатки за мониторинг и евалуација при спроведувањето на секторските надлежности што ги има општината.

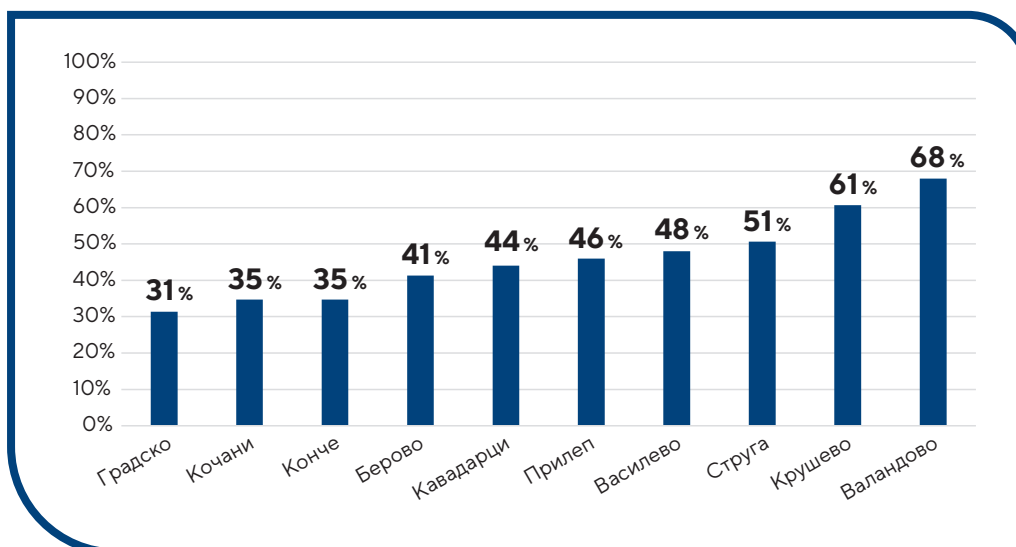
Истражувањето покажа дека ЕЛС имаат просечна оцена од 13 % во однос на исполнувањето на индикаторите од областа свесност. Ова е област во која општините имаат најслаб резултат. Во однос на планирањето и програмирањето, општините исполниле 17 % од критериумите, а само 5 % во однос на мониторингот и евалуацијата. Дури 32 ЕЛС или 40 % од општините не објавуваат никакви документи и податоци во оваа област. ЕЛС прилично малку работат на собирањето и објавувањето податоци за ефикасноста на политиките, нивниот степен на спроведување и нивното влијание. Согласно ова, неопходно е општините да имплементираат систематски механизми што редовно ги проценуваат влијанието, трошоците и ефектите на политиките и како такви служат за развој на стратешките планови за во иднина, потпирајќи се на податоците како доказ.

Графикон 11:

Свесност на ЕЛС во Северна Македонија според двете подобласти.

Графикон 12:
Топ 10 рангирани општини во областа свесност.

И во областа свесност, општина Валандово се рангира највисоко, со 68% исполнети критериуми, втора е Крушево со 61%, а на трето место е Струга со 51%. Во првите десет се и општините Василево, Прилеп, Кавадарци, Берово, Конче, Кочани и Градско.

Дури 32 општини не објавуваат ниту една информација којашто се идентификува со оваа област, т.е. се однесува на планирањето и на програмирањето или на мониторингот и евалуацијата на спроведувањето на стратешките документи: општините Тетово, Теарце, Долнени, Демир Хисар, Дојран, Македонска Каменица, Струмица, Кривогаштани, Новаци, Дебар, Неготино, Македонски Брод, Карбинци, Боговиње, Пехчево, Врапчиште, Пробиштип, Маврово и Ростуше, Арачиново, Петровец, Кратово, Кичево, Ранковце, Брвеница, Сарај, Сопиште, Старо Нагоричане, Пласница, Студеничани, Зелениково, Аеродром, Јегуновце Бутел имаат 0% исполнетост на критериумите.

Областа свесност ги опфаќа следниве подобласти:

- » Планирање и програмирање, односно изработка на програми за работа на општината, стратешки документи за развој и развој на индикатори за следење;
- » Мониторинг и евалуација (реализација на годишните планови, известување, користење индикатори за мерење на успешноста на спроведувањето на политиките.

3.3.1. Планирање и програмирање

Стратешките документи се предуслов или *condition sine qua non* за одржлив развој на секоја локална заедница. Тие треба да бидат во корелација со националните стратешки документи и се основа за процесот на програмирање и буџетирање на годишна основа. Овие документи треба да бидат донесени преку етаблиран процес што ќе се базира на инклузивност во кој ќе бидат вклучени сите релевантни чинители во заедницата.

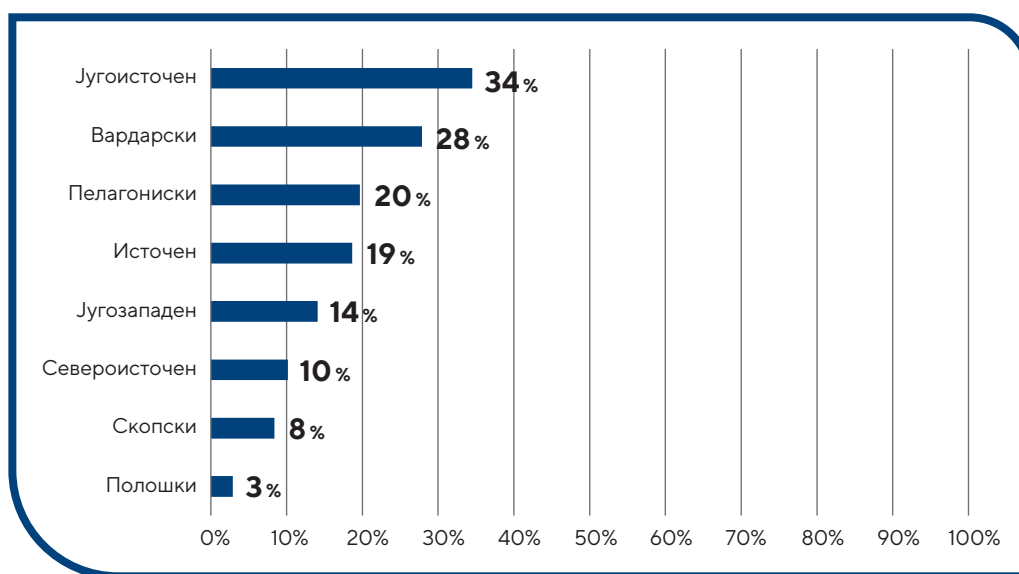
Пристапноста на овие документи (ако тие се донесени) за граѓаните е чекор кон поголема вклученост на граѓаните во донесувањето одлуки, а постоењето на соодветни индикатори за следење и евалуација на документите укажува на нивното ниво на квалитет.

Стратешкото планирање треба тесно да биде поврзано со процесот на подготовка на буџетот на општините. Практиката на планирање на буџетите без соодветна стратешка рамка резултира со нереално планирани буџети што, пак, резултира со големи долгови.

Истражувањето покажува дека повеќето од општините не ги објавуваат потребните стратешки и плански документи и немаат пишан план кој ги утврдува целите за развој (Стратегија за развој) и/или акциски план за спроведување на Стратегијата за развој. Имајќи го предвид капацитетот на општините, може да се претпостави дека некои од општините немаат донесено стратешки документи што се законска обврска на ЕЛС.

Во однос на планските региони, во подобласта планирање и програмирање највисоко се оценети ЕЛС во Југоисточниот плански Регион (34%), а најниско општините во Полошкиот Регион (3%).

Графикон 13:
Исполнетост на индикаторите во подобласта планирање и програмирање во планските региони.

Иако, споредбено со 2021 година, во оваа подобласт општините имаат подобри резултати, евидентен е податокот дека општините немаат практика на објавување на овие документи што се патоказ за годишните програми и буџети.

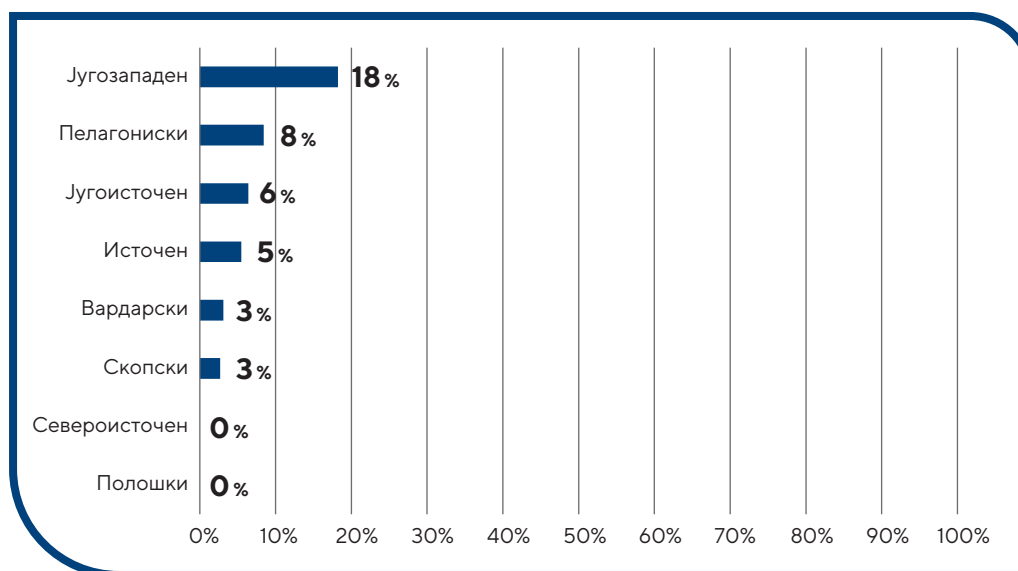
3.3.2. Мониторинг и евалуација

Секој процес на стратешко планирање треба да се заокружи со матрица (методологија) на мониторингот и евалуацијата преку SMART-индикаторите за потврдување на напредокот во одредена област која е и основа за јавните политики засновани врз докази преку која се потврдува успешноста на јавната политика. Општините имаат евидентен недостаток во оваа подобласт за која, освен политичка волја, се потребни човечки капацитети и експертиза во самата општинска администрација, но и во локалната заедница.

Според истражувањето за 2022 г. просечната вредност во оваа подобласт е 5%. Само 14 општини, од вкупно 81, користат некакви индикатори за успешноста при изработката на годишните планови за работа и извештаите за работа.

Во однос на планските региони, во подобласта мониторинг и евалуација највисоко се оценети ЕЛС во Југозападниот Регион (18%), а најниско општините во Североисточниот Регион и Полошкиот Регион (0%).

Графикон 14:
Исполнетост на индикаторите во подобласта мониторинг и
евалуација во планските региони.

Општините треба да инвестираат повеќе во вмрежувањето со постојните капацитети во локалната заедница (високо образовни институции, НВО), инструментот меѓуопштинска соработка во функција на подобрување на капацитетите на мониторингот и евалуацијата на локалните јавни политики.

3.4. ПРИСТАПНОСТ

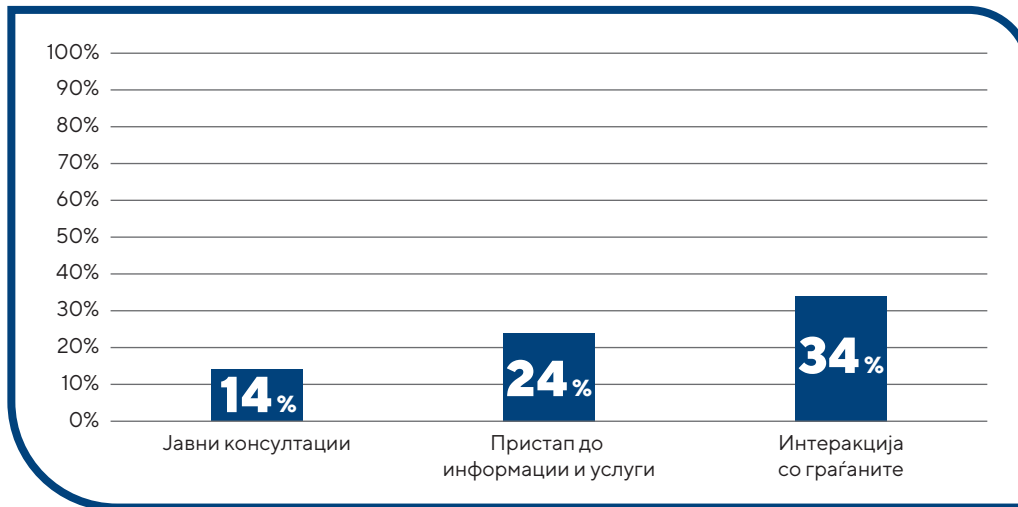
Пристапноста е важен принцип на доброто управување бидејќи е основа за транспарентни, инклузивни и отчетни локални политики. Политиките за пристапност се етаблирани во националната легислатива преку слободниот пристап до информации, отворените податоци и обврската за спроведување консултативен процес, формирање тела во кои учествуваат граѓаните, месните заедници и референдум за прашања во надлежност на локалната самоуправа.

Истражувањето во овој домен се осврна на три подобласти:

- » Пристапот до информации и услуги, каде што спаѓаат слободниот пристап до информации од јавен карактер, пристапноста на услугите и информирањето на граѓаните за работата на општината;
- » Јавните консултации, коишто ги опфаќаат различните можности за вклучување на граѓаните во процесот на донесување одлуки од страна на градоначалникот и Советот, работата на општината и планирањето на буџетот;
- » Интеракцијата со граѓаните, односно можностите за двонасочна комуникација меѓу општините и граѓаните преку наменски алатки и социјални медиуми, пристапноста на градоначалникот и општинските органи.

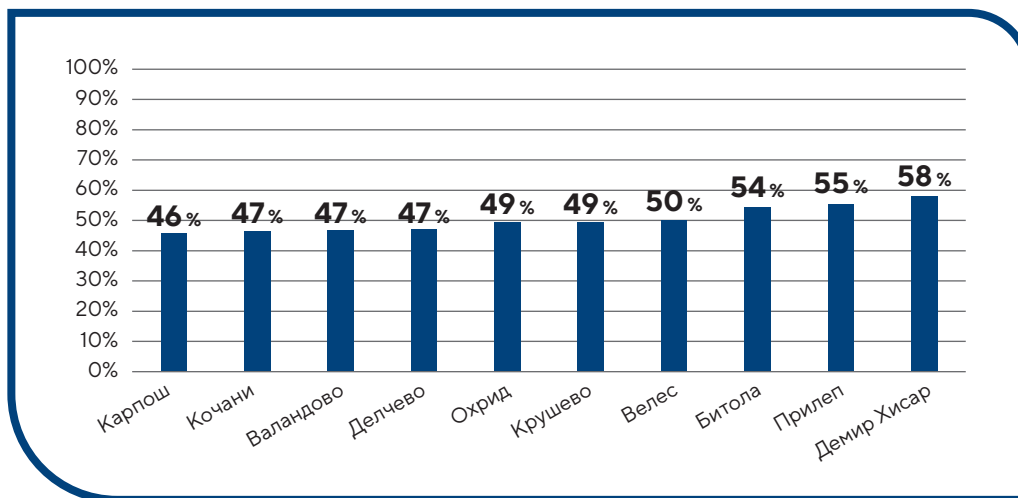
Во областа пристапност просечната вредност е 24 %, со највисока оценка за индикаторите за подобласта интеракција со граѓаните со 34 %, а пониска оценка за останатите подобласти, односно пристапот до информации и услуги 24 % и јавните консултации 14 %.

Графикон 15:
 Пристапност на ЕЛС според трите подобласти.

Според наодите од истражувањето највисоко рангирана општина е Демир Хисар (58 %) додека најниско рангирана е општина Кривогаштани (0 %).

Графикон 16:
 Топ 10 рангирани општини во областа пристапност.

Заради поголема пристапност до информациите на интернет-страницата на општината треба да бидат објавени: Податоци за службеното лице за слободен пристап до информации од јавен карактер (име и презиме, е-пошта и телефон), обрасци за поднесување барање, листа на информации од јавен карактер на општината (сè што е објавено на интернет-страницата, по категории и по можност во форма на врска до истата информација), информативни материјали за остварување на правото на пристап до информации, упатство/правилник за консултации и годишен календар на консултации. Сите овие информации да бидат објавени на видливо место или означени со посебен банер.

3.4.1. Пристап до информации и услуги

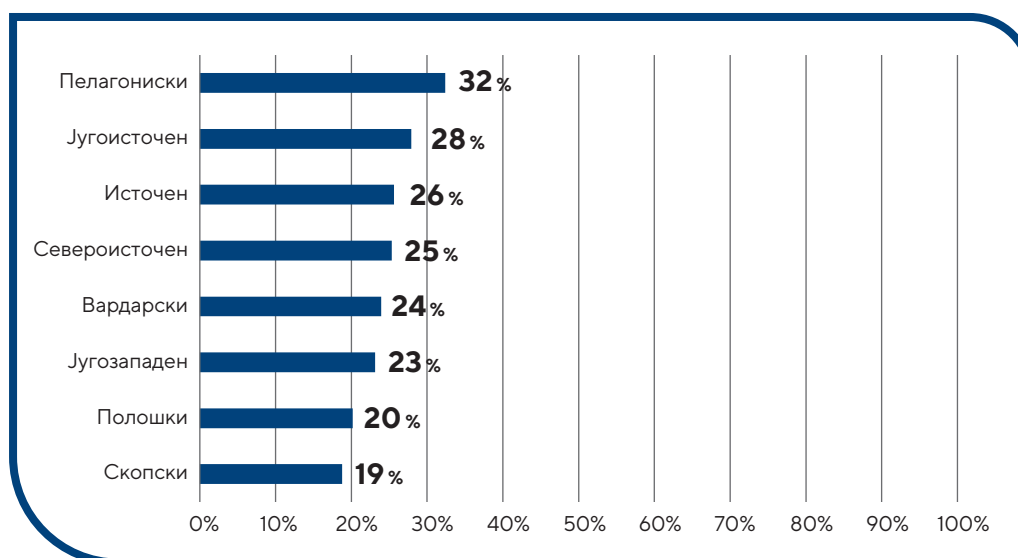
ЕЛС се обврзани, согласно правната регулатива, првенствено преку Законот за локалната самоуправа, редовно да ја информираат јавноста за нивната работа, како и за

плановите и програмите што се од значење за развојот на општината, но и обврските што произлегуваат од секторскиот закон да создаваат податоци преку водењето регистри и евиденции. Исто така, единиците на локална самоуправа се должни на граѓаните да им овозможат пристап кон основните информации за услугите што им ги обезбедуваат. Резултатите на ЕЛС од истражувањето покажуваат 24 % исполнетост на индикаторите што се однесуваат на подобласта пристап до информации и услуги. Имајќи предвид дека индикаторите во оваа подобласт се законски обврски кои нормативно се регулирани, овој процент укажува на нецелосна примена на позитивната законска регулатива во оваа област. Повеќето општини не ги објавуваат регистрите, базите на податоци, информациите од различни области што имаат законска обврска да ги создаваат и одржуваат. Потребна е подетална анализа дали тие ги генерираат односно имаат капацитет да ги генерираат овие податоци и податочни сетови. Евидентен е фактот дека многу ЕЛС имаат тешкотии да ги реализираат надлежностите што произлегуваат од член 22 од Законот за локална самоуправа, следствено на ова прашање е прашањето за капацитетот на извршувањето на надлежноста.

ЕЛС не ги објавуваат информациите на своите интернет-страници. Дури 31 општина немаат објавено листа на информации од јавен карактер во нивната интернет-страница.

Во однос на планските региони, во подобласта пристап до информации и услуги највисоко се оценети ЕЛС во Пелагонискиот Регион (32 %), а најниско општините во Скопскиот Регион (19 %).

Графикон 17:
Исполнетост на индикаторите во подобласта пристап до информации и услуги во планските региони.

3.4.2. Јавни консултации

Процесот на консултации е основата на локалната демократија, односно како најниска власта која е најблиска до граѓаните општината преку процесот на јавни консултации овозможува вклучување на граѓаните во идентификувањето на приоритетите на општината, но и процена на ефектот на јавните политики. Согласно ЗЛС, овој процес се реализира преку поединечно или колективно вклучување на жителите на општината во одлучувањата за работите од локално значење во различните нивоа на одлучување. Поконкретно, ЕЛС имаат обврска процесот на консултации да го спроведат преку граѓанска иницијатива, анкети, собири на граѓаните и референдум. Истовремено, општините имаат обврска да им овозможат на граѓаните да поднесат претставки

и предлози за работата на органите на општината и општинската администрација. Освен овие механизми, ЗЛС утврдува потреба од формирање на две партиципативни тела и тоа: Комисија за односи меѓу заедниците (задолжителна за општините во кои најмалку 20 % од вкупниот број жители на општината утврден на последниот извршен попис на населението се припадници на одредена заедница) и Совет за заштита на потрошувачите како партиципативно и советодавно тело за разгледување прашања и утврдување предлози коишто се однесуваат на квалитетот на услугите на јавните служби на општината. Паралелно и во секторските закони се предвидени низа механизми за консултација на граѓаните во јавните политики (образование, животна средина, урбанистичко планирање, социјална заштита, локален економски развој и др.). Овој процес добива нова димензија со глобалните трендови на дигитализација на процесот на јавните консултации.

Истражувањето покажа дека ЕЛС имаат ниска оценка од 14 % во подобласта јавни консултации. Споредбено со 2021 година, оваа оценка е пониска за 4 %.

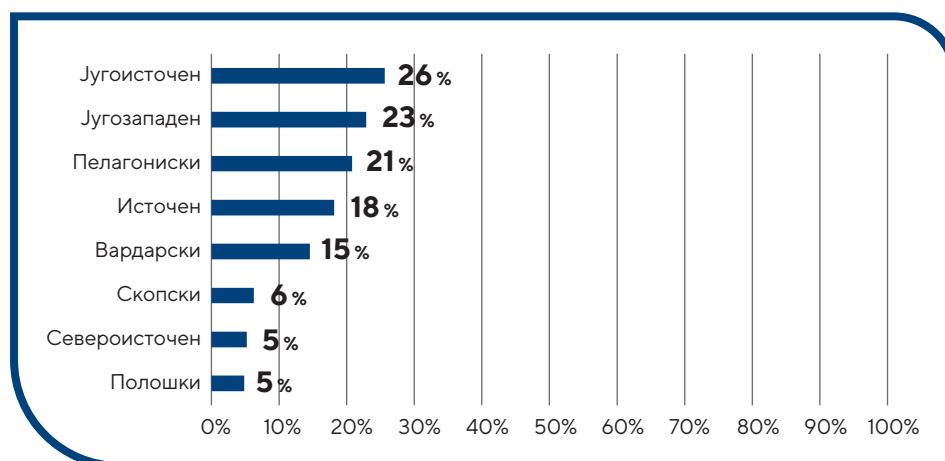
Повеќе од 50 %, односно 42 општини немаат објавено ниту еден податок во оваа подобласт.

Анализата покажува дека општините ниту ги објавуваат овие механизми ниту има подготвеност за нивна дигитализација односно реализирање на процесите на е-консултации (е-анкета, е-собир, е-претставка, е-форум, е-консултации).

Во однос на планските региони, во подобласта јавни консултации највисоко се оценети општините во Југоисточниот Регион (26 %), а најниско општините во Полошкиот Регион (5 %).

Графикон 18:

Исполнетост на индикаторите во подобласта јавни консултации во планските региони.

3.4.3. Интеракција со граѓаните

Во оваа подобласт се вклучени индикаторите што оценуваат дали општините користат различни алатки за интеракција со граѓаните, како што се социјалните медиуми, и дали воведуваат интерактивни алатки за комуникација на нивните интернет-страници.

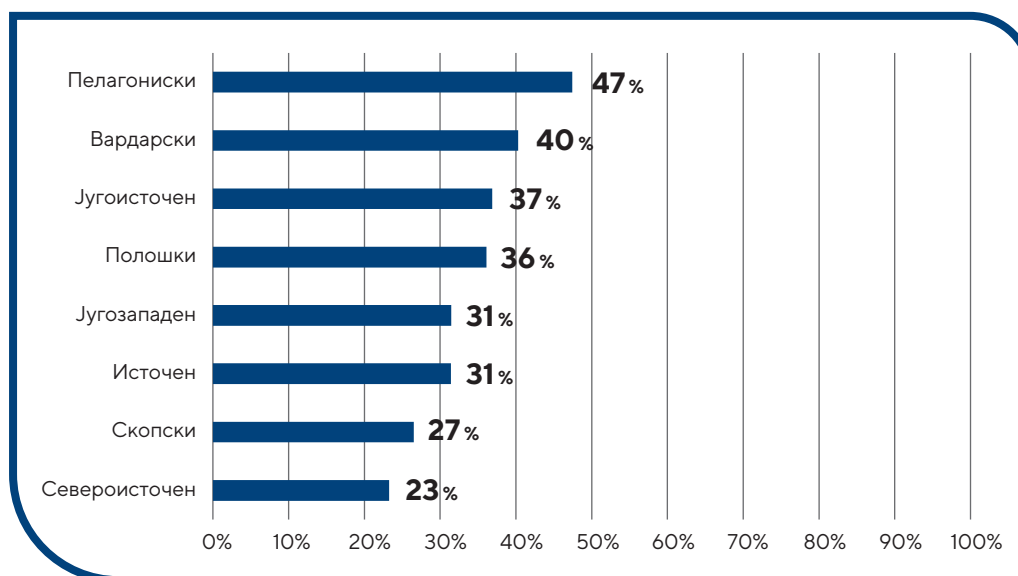
Преку интеракцијата со јавноста се овозможува одговорно добивање повратни информации од граѓаните како крајни корисници.

Истражувањето покажа дека ЕЛС имаат оценка од 34 % во подобласта интеракција со граѓаните. Според истражувањето, 39 општини немаат директен, онлајн канал за

комуникација со кој граѓаните би можеле да доставуваат претставки, жалби и поплаки. Дури 71 општина одговориле дека во последната година не постапиле по добиен предлог преку некоја од алатките. Повеќето општини имаат официјални профили на „Фејсбук“, а дел имаат и профили на други социјални мрежи.

Во однос на оваа подобласт, највисоко се оценети општините во Пелагонискиот Регион (47%), а најниско општините во Североисточниот Регион (23%).

Графикон 19:
Исполнетост на индикаторите во подобласта интеракција со граѓаните во планските региони.

Општините треба своите напори да ги насочат кон е-алатките за комуникација со цел поттикнување на локалната заедница да користи е-консултации паралелно со традиционалниот и неформалниот начин на консултација. Механизмите на јавно приватно партнерство, рекламирањето на општинската интернет-страница, социјалната и корпоративната одговорност и меѓуопштинската соработка се некои од пристапите во општините каде има недостаток на човечки и финансиски средства за дигитализација на интеракцијата со граѓаните.

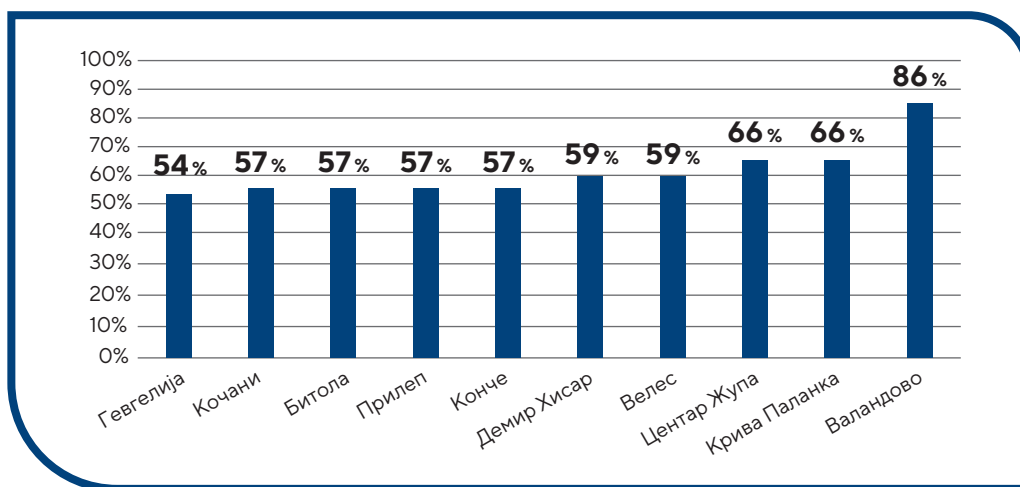
3.5. ИНТЕГРИТЕТ

Интегритетот односно политиките на интегритет се предуслов за јавната доверба во локалните власти како и за целосно и непречено остварување на правата и слободите на граѓаните како и поттикнување на нивното учество во носењето одлуки на локално ниво, во нивната единица на локалната самоуправа. Во контекст на локалната самоуправа, политиката на интегритет на општината треба да ја промовира на политичко и на административно ниво, како основа за поттикнување етичко однесување, отпорност кон корупција, создавање услови за општествен развој, учество на граѓаните во одлучувањето за локалните потреби и интереси и поголема доверба на граѓаните во ЕЛС.

Оваа подобласт содржи индикатори што покажуваат постоење и пристапност на политиката за интегритет и антикорупциската политика, едукацијата на административните работници на оваа тема, етичкиот кодекс на административните службеници и локалните функционери и спречувањето судир на интереси. Резултатите

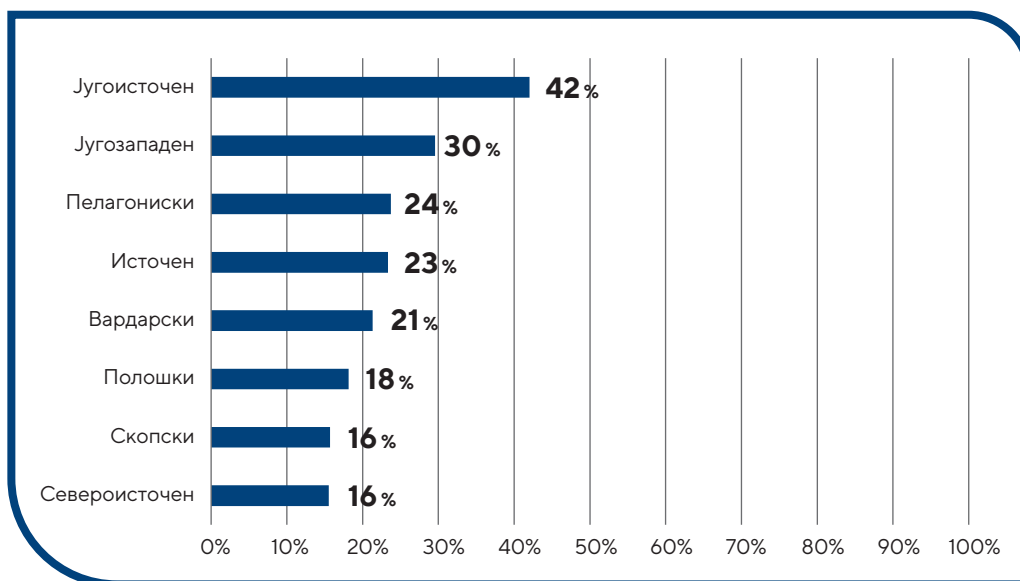
на ЕЛС од истражувањето покажуваат 23 % исполнетост на индикаторите што се однесуваат на областа интегритет. Дваесет и една од вкупно 81 ЕЛС не објавуваат никакви податоци во оваа област. Потребни се дополнителни анализи дали тие имаат донесено политики на интегритет или немаат донесено документи за интегритет. Дури 60 ЕЛС на интернет-страницата не објавуваат информации за спонзорства и донации, а само во 11 општини во изминатата година вработените во општинската администрација следеле обука на тема конфликт на интереси или корупција. На интернет-страниците на 48 општини не се објавуваат детални информации за огласите за вработување и нововработените лица (со бодови во постапката) во изминативе 12 месеци. Во областа интегритет, највисоко рангирана општина е Валандово со 86 %, додека 21 општина немаат објавено никакви податоци за оваа област.

Графикон 20:
Топ 10 рангирани општини во областа интегритет.

Во однос на планските региони, во областа интегритет највисоко се оценети ЕЛС од Југоисточниот Регион со 42 %, додека најниско се оценети општините во Североисточниот Регион 16 %.

Графикон 21:
Исполнетост на индикаторите во областа интегритет во планските региони.

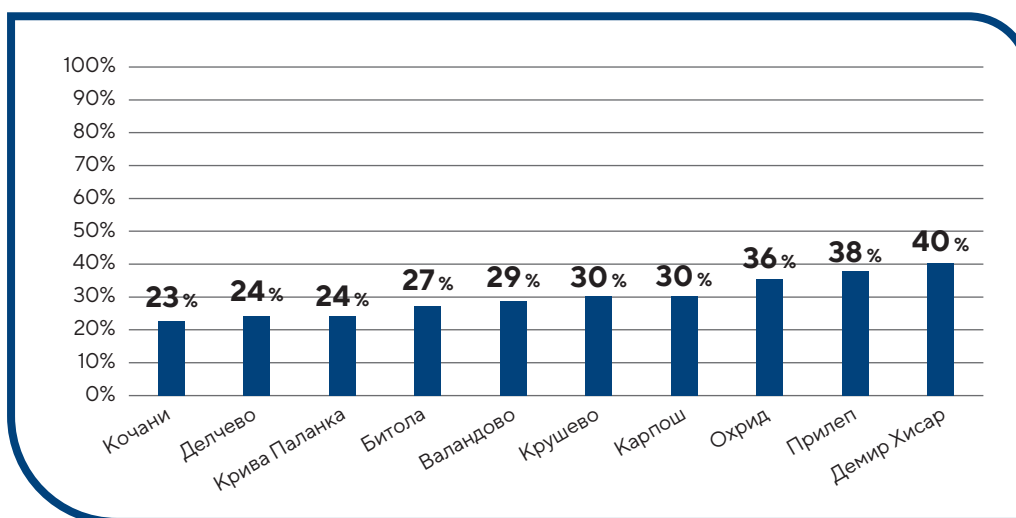
3.6. ОТВОРЕНИ ПОДАТОЦИ

Отворените податоци се во центарот на концептот на отворена влада и отворено владеење. Тие директно придонесуваат кон зголемување на транспарентноста на ЕЛС, подобрување на јавните услуги, поттикнување на економскиот развој и поголема ефикасност на работата на администрацијата. Согласно Законот за користење на податоците од јавниот сектор, општините се обврзани постојано да објавуваат отворени податоци.

Со оваа хоризонтална област отворени податоци, индексот ги анализира практиките на општините за отвореност на податоците што ги објавуваат. Индексот ги наградува општините кои имаат заложба за објавување информации во отворен формат што се лесно обработливи од техничка гледна точка. Истражувањето покажа дека ниту една ЕЛС нема повеќе од 50 % од индикаторите опфатени во областа отворени податоци. Сепак, споредбено со 2021 г., има значително подобрување на резултатите. Ако во 2021 г. најдобрата општина имаше 27 %, во 2022 година Демир Хисар е најдобро рангирана со 40 %, додека најниско е рангирана Општината Кривогаштани со 0 %. Дури 32 општини имаат под 10 % исполнетост на индикаторите во оваа категорија.

Графикон 22:

Топ 10 рангирани општини во областа отворени податоци.

3.7. ОПШТИНСКИ СОВЕТИ И ЈАВНИ ПРЕТПРИЈАТИЈА

Извештајот се осврнува и на отвореноста на општинските советите и јавните претпријатија како важни алки на локалната власт.

Советниците, освен како донесувачи на одлуки, претставници на граѓаните, имаат важна улога во вршењето надзор над работата на општинската администрација и институциите чиј основач е општината.

Генерално, успешноста, ефикасноста и транспарентноста во работата на советот зависи од поддршката на општинската администрација која е под раководство на градоначалникот. Во таа насока, во одредени општини советите и информациите поврзани со работата на советот и советниците не се транспарентни поради недоволната поддршка од општинската администрација. Сепак, Индексот на отвореност на советите е повисок (32 %) споредбено со кумулативниот Индекс на општините (27 %). Највисоко рангирана општина во оваа категорија (отвореност на советите) е Валандово со 71 %, додека најниско рангирани општини се Зелениково и Кривогаштани со 0 %.

Во однос на јавните претпријатија, и во 2022 г. е констатиран евидентен недостаток на информации на интернет-страниците на општините. Некои општини не објавуваат никакви информации за работењето и буџетирањето на јавното претпријатие. Сепак, споредбено со 2021 г., има значително подобрување, според наодите од истражувањето просечниот резултат на отвореност на јавните претпријатија е 21%. Највисоко рангирана општина во оваа категорија (отвореност на јавните претпријатија) е Василево со 69 %, додека најниско рангирани општини се: Сопиште, Арачиново, Кривогаштани, Ранковце, Бутел и Чаир со 0 %.

4.

ЗАКЛУЧОК

И покрај позитивната законска рамка која дава солидна нормативна основа за воспоставување на принципите за добро управување на локално ниво, пред сè, во делот на отвореноста, транспарентноста и интегритетот, истражувањето на Индексот на отвореност за 2022 година покажува дека ниското ниво на исполнување на принципите на добро владеење од страна на ЕЛС продолжува, без значителни промени во однос на 2021 година.

Иако расте свесноста кај граѓаните за потребата од поголема транспарентност и отчетност во работењето на локалните власти, како и за пристапот до административните услуги по електронски пат, истражувањето покажува дека општините не вложуваат доволно напори и ресурси за подобрување на отвореноста во управувањето.

Општините треба да ја зголемат транспарентноста во нивното работење, а особено објавувањето податоци во однос на одлуките што ги носат градоначалникот и Советот, стратешките и планските документи, документите за следење и мерење на ефективност на политиките, податоците во однос на финансиското работење, како и податоците што обезбедуваат поголем интегритет во работењето.

Исто така, општините на своите интернет-страници треба да им обезбедат на граѓаните информации за сите услуги што ги обезбедува општината, како и начинот за пристап до нив, со контакт од организациската единица и одговорните лица задолжени за конкретната услуга. Посебен акцент треба да се стави на обезбедувањето пристап до електронски услуги, за што е неопходен системски координиран пристап на хоризонтално ниво меѓу надлежните министерства, како и на вертикално ниво, меѓу централната и локалната власт, со цел да се обезбедат неопходните човечки и технички ресурси за дигитална трансформација на општините.

Ова ја зголемува употребата на ИКТ за подобрување на отвореноста во работењето на општините. Интернет-страниците на општините се основната алатка на општините за информирање на граѓаните и треба да бидат развиени на високо ниво за да претставуваат функционална и корисна алатка за посетителите.

Тие треба да ги задоволуваат барањата за кибербезбедност и да бидат приспособени на потребите на корисниците.

Потребно е општините повеќе да работат на зголемувањето на отвореноста и нивното работење да го засноваат врз принципите на транспарентност, отчетност и учество што, потпомогнато од новите технологии и иновациите, ќе го унапреди јавното управување и ќе ги зајакне јавната администрација и демократијата.

Развојот на стратешките планови на општините треба да се базира на податоците добиени од релевантни извори, за што треба да се обезбеди систем што на општините ќе им ги трансферира податоците од различни области (вработување, социјална грижа, регистрирани стопански субјекти, здравствени, културни и други установи, како и

други податоци) што се однесуваат на територијата на општината. Општините треба да создаваат сопствени бази на податоци за движењата во областите од нивна надлежност врз чија основа ќе можат да планираат и да програмираат, да поставуваат реални цели, засновани на релевантни податоци, но и за да прават мониторинг и евалуација во текот на имплементирањето на политиките.

Интернет-страниците на општините треба да содржат подетални информации и податоци што се однесуваат на работењето на јавните претпријатија основани од општината, за управните и надзорните органи, за услугите што ги обезбедуваат и за цените на услугите.

Главна, поради недостигот од човечки ресурси, но и несоодветна организација на администрацијата, во поголемиот број општини, посебно во руралните, тешко се спроведува законската рамка во областите што се опфатени со истражувањето, пред сè, Законот за слободен пристап до информации од јавен карактер, Законот за користење на податоците во јавниот сектор и законската регулатива за финансиското работење на ЕЛС.

Во таа смисла, се покажува дека е потребно преку дополнителни нормативни акти или документи да се помогне во операционализацијата на законите, со тоа што подиректно ќе бидат адресирани информациите од јавен карактер коишто произлегуваат од надлежностите на општините и на органите на општината.

Исто така, неопходно е на интернет-страниците да се обезбедат алатки за директна, проактивна комуникација со граѓаните, како и нивна консултација со користењето на нови технологии што ќе обезбеди поголема вклученост и инклузивност при донесувањето на одлуките.

Она што сега отсуствува, а е важно заради обезбедување поголема транспарентност и отчетност, е јавно објавување на сите информации коишто ќе обезбедат поголем интегритет во работењето на локалните власти и локалната администрација.

Ако се земат предвид резултатите од истражувањето групирани на ниво на плански регион, значителни напори се потребни од страна на ЕЛС во Скопскиот и во Полошкиот плански Регион за поголемо разбирање и подобрување на отвореноста во нивното работење.

5.

ПРЕПОРАКИ ЗА ДОБРО УПРАВУВАЊЕ НА ЛОКАЛНАТА САМОУПРАВА ВО РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

Со цел подобрување на отвореноста на општините, во продолжение се наведени препораки што треба да послужат како сеопфатен план за добро владеење на локално ниво.

ТРАНСПАРЕНТНОСТ

- » Да се подготви единствен документ или подзаконски акт, што ќе се однесува на сите општини и што ќе ги содржи сите информации што општините треба да ги објавуваат на својата интернет-страница. На овој начин, ќе се обезбед изедначеност, предвидливост и споредливост на информациите што ќе бидат објавени.
- » Интернет-страницата да биде основната алатка на општината за информирање на јавноста за работата на органите на општината, за услугите што ги обезбедува, вклучително и оние услуги што ги обезбедува преку јавните служби, како и за други информации и податоци што произлегуваат од надлежностите што ги имаат општините.
- » Интернет-страниците на општините да бидат развиени согласно националните и меѓународните препораки и стандарди, вклучително и стандардите што го олеснуваат пристапот до лица со попречен вид и други попречености, да се функционални и редовно да се ажурираат.
- » Интернет-страницата треба да е достапна на сите јазици што се во службена употреба во општината, а по можност и на англиски јазик. Содржините што се објавуваат на различните јазици треба да се идентични и да се ажурираат истовремено;
- » Одговорно лице за обезбедување активна транспарентност, преку објавување на сите јавни информации на интернет-страницата на општината треба да е службеното лице за пристап до информации од јавен карактер,
- » Интернет-страницата треба да се ажурира на дневна основа, по секоја направена промена на документ или акт, како и двапати годишно со проверка на сите објавени информации.
- » Одговорни за ажурирањето на содржините се организациските единици што ги создаваат или располагаат со информациите и што за секоја промена го известуваат лицето одговорно за слободен пристап до информациите од јавен карактер.
- » Интернет-страниците на општините треба да ги задоволуваат барањата за кибербезбедност;
- » Општините треба да имаат посебна организациска единица што директно ќе биде одговорна за обезбедувањето услови за отворено управување, преку транспарентност и пристап до информациите од јавен карактер.
- » Општините треба да обезбедат континуирана обука за лицата одговорни за транспарентноста и отчетноста заради подигнување на нивото на разбирање на

материјата, како и заради правилно и законско постапување,

- » Податоците што се објавуваат на интернет-страницата треба да се добро структурирани и објавени во рамки на менијата и секциите на интернет-страниците со цел да бидат лесни за пронаоѓање;
- » Што е можно повеќе податоци да се објавуваат во отворен формат, за што е неопходно податоците уште во текот на нивното создавање и систематизирање да бидат внесувани во формат којшто ќе овозможи нивно лесно објавување и користење (минимум табеларен приказ).
- » Општините да ги објавуваат податочните сетови (отворените податоци) што ги создаваат на своите интернет-страници, како и на националниот портал за отворени податоци – data.gov.mk;
- » Заради обезбедување активна транспарентност, општините на интернет-страницата треба да ги имаат објавено следните информации:
 - дневниот ред за седниците, како и записниците и останатите информации поврзани со работата на Советот;
 - целосни списоци со позиции и контакти на сите вработени, службеници со контакт информации (име и презиме, позиција, одделение/сектор, број на канцеларија, службен телефон и е-пошта);
 - времените вработувања, како и лицата ангажирани со договор на дело или авторски договор;
 - надлежностите на општината;
 - услугите што ги обезбедува општината;
 - информации за членовите на советот, како и за комисиите на советот и другите работни тела;
 - информации за јавните претпријатија и установи што се формирани од страна на општината (управен и надзорен одбор и надоместоци);
 - одлуките донесени од страна на градоначалникот и советот на општината; видео- или аудиозаписи од седниците на Советот, како и нивно директно следење;
 - известувања за работата на Советот и на градоначалникот преку навремено објавување на соопштенија;
 - предлог-буџетот да е објавен заедно со граѓанскиот буџет, заради полесно разбирање од страна на граѓаните;
 - буџетот веднаш по неговото усвојување;
 - квартални и годишен извештај за реализацијата на Буџетот од претходната година;
 - сите документи за јавните набавки (плановите за јавните набавки, повиците, одлуките, анексите и др.) или минимум врска до Единствениот електронски портал за јавни набавки до сите јавни набавки на конкретната општина;
 - биографиите, платите и врска до анкетните листови на избраните и именувани функционери;
 - информации за постапките за јавни наддавања, концесии или ЈПП;
 - податоци за финансирањето проекти или услуги од граѓански организации, за финансирањето фондации и спортски клубови.

СВЕСНОСТ

Заради обезбедување поголема свесност за целите поставени од општината и за степенот на нивна реализација како и за постигнатите ефекти, на интернет-страницата треба да бидат објавени:

- » Визијата и мисијата за развој на општината;
- » Стратешките и програмските документи на општината, со јасно дефинирани цели и резултати, со буџетски импликации и индикатори за мерење на резултатите;
- » Годишните програми за работа на општината со конкретни активности, рокови и буџетски импликации;
- » Годишните извештаи за работата на градоначалникот и на Советот што ќе дадат преглед што е реализиран во однос на планираните активности, со колку средства и во кои рокови за да може да се измери утинокот.

ПРИСТАПНОСТ

Заради поголема пристапност до информациите на интернет-страницата на општината треба да бидат објавени:

- » Податоците за службеното лице за слободен пристап до информации од јавен карактер (име и презиме, е-пошта и телефон), обрасците за поднесување барање, листата на информации од јавен карактер на општината (сè што е објавено на интернет-страницата, по категории и по можност во форма на врска до истата информација), информативните материјали за остварување на правото на пристап до информации од јавен карактер. Сите овие информации да бидат објавени на видливо место или означени со посебен банер;
- » Податоците за одговорното лице за поддршка на лицата со попреченост во комуникацијата со општинската администрација;
- » Каталогот на услугите што ги обезбедува општината со контакт до надлежните организациски единици и одговорните службеници;
- » Видлив пристап до е-услугите или обрасците за пристап до услуга со прецизно објаснување за начинот на обезбедување на услугата;
- » Годишниот календар за планирани консултации, како и редовно објавување на извештаите по направените консултации;
- » Начинот на комуникација на градоначалникот и членовите на Советот со граѓаните (отворени денови, по е-пошта, на телефон или преку електронска алатка на интернет-страницата);
- » Електронската алатка за пријавување проблем со можност за двонасочна комуникација;
- » Официјалната адреса, е-поштата и телефонот за комуникација со општината.

ИНТЕГРИТЕТ

Заради обезбедување услови за работење на органите на општината и на општинската администрација со интегритет (отпорност на корупција и судир на интереси) на интернет-страницата на општината треба да бидат објавени:

- » Програмскиот документ што ќе ги идентификува ризиците од корупција и судирот на интереси и ќе предложи мерки и конкретни активности за нивно намалување;
- » Актот за ограничување на примањето подароци од страна на градоначалникот, членовите на советот и локалната администрација (сума и располагање, согласно закон);
- » Регистарот на примени подароци;
- » Евиденцијата на пријавени случаи на судир на интереси од страна на членовите на Советот или градоначалникот;
- » Изјавата за пријавување судир на интереси;
- » Овластеното лице за заштитено внатрешно пријавување, со контакт информации;
- » Евиденцијата за движен и недвижен имот на општината;
- » Процедурата за користење службени возила;
- » Процедурата за пријавување и одобрување службено и приватно отсуство од работното место;
- » Процедурата за користење службени мобилни телефони;
- » Конкурсите за вработување, пријавените кандидати, извршената селекција и одлуката за вработување на кандидатот;
- » Јавните повици за проекти, селекција, бодирање, одобрени проекти, корисници и вредност;
- » Јавните набавки, со целосна документација (услови, избор, договор, анекси на договорот);
- » Спонзорствата и донациите.

ПРИЛОГ 1: СТРУКТУРА НА ИНДЕКСОТ НА ОТВОРЕНОСТ НА ЛОКАЛНО НИВО

ПОДОБЛАСТ: ЗАЛОЖБА ЗА ТРАНСПАРЕНТНОСТ И ОТЧЕТНОСТ

1. Дали интернет-страницата редовно се ажурира?
2. Дали информациите се еднакво објавени на сите службени јазици?
3. Дали пребарувачот на почетната страница на интернет-страницата е функционален?
4. Дали општината има некаков документ (стратегија, политика, постапка) во врска со отвореноста и транспарентноста?
5. Дали во последната година вработените во општината следеле обука или друг вид образование за пристап до информациите од јавен карактер?
6. Дали во последната година вработените во општината учествувале на обука/ работилница за административни службеници за концептот на отворени податоци и инструкции, како да се користат и објавуваат податоците во отворен формат?
7. Дали општината има именувано Официери за отворени податоци?
8. Дали општината објавува сетови отворени податоци на data.gov.mk?

ПОДОБЛАСТ: ОРГАНИЗАЦИСКИ ИНФОРМАЦИИ

9. Дали органограмот на општината е објавен на интернет-страницата?
10. Дали надлежностите на општината се објавени на интернет-страницата?
11. Дали биографијата на градоначалникот е објавена на интернет-страницата?
12. Дали Статутот на општината е објавен на интернет-страницата?
13. Дали Деловникот на општинскиот Совет е објавен на интернет-страницата?
14. Дали информациите за имињата, позициите и контактите на административните службеници се објавени на интернет-страницата?
15. Дали информациите за лицата ангажирани со договори за дело, договори за привремена работа и авторски договори се објавени на интернет-страницата?
16. Дали информациите за членовите на Советот со име, слика и контакт се објавени на интернет-страницата?
17. Дали е објавена листата на закони што се однесуваат на надлежностите на општината?

18. Дали информациите за удели на општината во јавните претпријатија се објавени на интернет-страницата?
19. Дали имињата и контактите на претседателите на месните/урбаните заедници се објавени на интернет-страницата?
20. Дали на интернет-страницата се објавени информации за комисиите и работните тела на Советот?
21. Дали е објавен статутот на јавното комунално претпријатие?
22. Дали се објавени информации за членовите на управниот и надзорниот одбор на јавното комунално претпријатие?

ПОДОБЛАСТ: ДОНЕСУВАЊЕ ОДЛУКИ

23. Дали дневните редови за седниците на Советот се објавени на интернет-страницата?
24. Дали записниците од седниците на Советот се објавени на интернет-страницата?
25. Дали одлуките усвоени од страна на Советот се објавуваат на интернет-страницата?
26. Дали седниците на Советот се достапни во живо преку аудио- или видеопренос?
27. Дали аудио-/видеозаписи од седниците на Советот во последната година се објавени на интернет-страницата?
28. Дали барем едно соопштение/изјава за медиуми од Седниците на Советот во последните три месеци е објавено на интернет-страницата?
29. Дали редовно се објавуваат соопштенија за остварени официјални средби со детални информации од средбата?

ПОДОБЛАСТ: ФИНАНСИСКА ТРАНСПАРЕНТНОСТ

30. Дали општинскиот буџет за тековната година е објавен на интернет-страницата?
31. Дали општината има објавено граѓански буџет за тековната година?
32. Дали одлуката за буџетот била доставена до Советот пред 1 декември во тековната година?
33. Дали се објавуваат квартални извештај за реализација на буџетот?
34. Дали завршната сметка е објавена на интернет-страницата?
35. Дали се објавуваат информации за задолжувањата на општината?
36. Дали плановите за јавни набавки се објавени на интернет-страницата?
37. Дали повиците за јавни набавки се објавени на интернет-страницата?

38. Дали одлуките за јавни набавки се објавени на интернет-страницата?
39. Дали договорите за јавни набавки се објавени на интернет-страницата?
40. Дали анексите на договорите за јавни набавки се објавувени на интернет-страницата?
41. Дали годишните финансиски планови и програми за реализација на буџетот се објавени на интернет-страницата?
42. Дали извештаите на Државниот завод за ревизија се објавени на интернет-страницата?
43. Дали информацијата за платите на функционерите е објавена на интернет-страницата?
44. Дали на интернет-страницата на општината е објавена барем една информација за концесиите, ЈПП или јавните наддавања во последната година?
45. Дали извештаите за реализација на планот за јавни набавки се објавени на интернет-страницата?
46. Дали општината има објавено барем еден повик за проекти за граѓански организации во изминатата година?
47. Дали одлуките за алоцираните средства за граѓанските организации се објавени на интернет-страницата?
48. Дали е објавена годишната сметка на јавното комунално претпријатие?
49. Дали е објавен актот со кој се утврдуваат цените за услугите на јавното комунално претпријатие?
50. Дали е објавен актот за употреба на остварените приходи на јавното комунално претпријатие?
51. Дали е објавена завршната сметка на јавното комунално претпријатие?
52. Дали информацијата за надоместоците на членовите на Советот на општината е достапна за граѓаните?
53. Дали правилникот за исплатата на патните и дневните трошоци за службени патувања во земјата и странство за членовите на Советот и државните службеници е достапен за граѓаните?

ПОДОБЛАСТ: ПЛАНИРАЊЕ И ПРОГРАМИРАЊЕ

54. Дали годишната програма на општината за тековната година е објавена на интернет-страницата?
55. Дали годишната програма на општинскиот Совет за тековната година е објавена на интернет-страницата?
56. Дали секторските општински стратегии (коишто се однесуваат и на тековната година) се објавени на интернет-страницата?

57. Дали општината има сеопфатен пишан документ каде што ги поставува своите цели (Стратегија за развој или Развоен план) којшто се однесува и на тековната година?
58. Дали општината има објавено акциски план за реализација на Стратегијата за развој?
59. Дали е објавена годишната инвестициска програма за тековната година на јавното комунално претпријатие?
60. Дали јавното комунално претпријатие користи индикатори за успех при развивањето на годишната програма?
61. Дали општината користи индикатори за успех при развивањето на годишната програма?

ПОДОБЛАСТ: МОНИТОРИНГ И ЕВАЛУАЦИЈА

62. Дали извештајот за работата на градоначалникот за претходната година е објавен на интернет-страницата?
63. Дали извештајот за работата на Советот за претходната година е објавен на интернет-страницата?
64. Дали извештајот за работата на јавното комунално претпријатие за претходната година е објавен на интернет-страницата?
65. Дали општината користи индикатори за успех при развивањето на годишните извештаи за работењето за претходната година?

ПОДОБЛАСТ: ПРИСТАП ДО ИНФОРМАЦИИ И УСЛУГИ

66. Дали општината ги објавува предлог-деталните урбанистички планови на територијата на општината?
67. Дали општината ги објавува усвоените детални урбанистички планови на територијата на општината?
68. Дали општината има објавено регистар на граѓанските организации?
69. Дали општината има објавено листа на угостителските дејности од мал обем?
70. Дали општината има објавено листа на туристичките дејности од мал обем?
71. Дали општината има објавено листа на услугите во селски, етно- и еколошки туризам?
72. Дали општината има објавено податоци за индустриските зони на територијата на општината?
73. Дали општината има објавено Катастар на животна средина?
74. Дали општината има објавено Регистар на доделени Б-интегрирани еколошки дозволи?

75. Дали општината има објавено Регистар на загадувачи?
76. Дали општината има објавено катастар за создавачите на бучава?
77. Дали општината има објавено катастар за создавачите на отпад?
78. Дали општината има објавено податоци за превозниците и моторните возила за вршење превоз на патници и стока во патниот сообраќај?
79. Дали општината има објавено податоци за пазарите на територијата на општината?
80. Дали општината има објавено податоци за депониите на територијата на општината?
81. Дали општината има објавено податоци за паркинзите на територијата на општината?
82. Дали општината има објавено регистар на детските градинки во општината?
83. Дали општината има објавено регистар на основните училишта во општината?
84. Дали општината има објавено регистар на средните училишта во општината?
85. Дали општината има објавено податоци за домовите за стари лица на територијата на општината?
86. Дали извештаите за извршен инспекциски надзор се објавени на интернет-страницата?
87. Дали на интернет-страницата се објавени информации за установите за заштита на различни категории граѓани?
88. Дали на интернет-страницата се објавени информации за бројот на корисниците на социјална помош (по категории)?
89. Дали на интернет-страницата е објавен Регистар на отпадот (издадени лиценци)?
90. Дали на интернет-страницата се објавени собирните центри за електричен и електронски отпад?
91. Дали се објавени издадените лиценци за отстранување оштетени и возила во дефект од општинските и локални патишта?
92. Дали е објавен годишниот извештај за издадени одобренија за градба?
93. Дали е објавен Регистарот на издадени одобренија за поставување временни објекти и урбана опрема?
94. Дали е објавен Регистарот на поднесени барања за утврдување на правниот статус на бесправни објекти?
95. Дали е објавен Регистарот на имињата на улиците и броевите на објектите, плоштадите, мостовите и другите инфраструктурни објекти?
96. Дали е објавен Регистарот на управителите на станбени згради?

97. Дали се објавени информации за спортските објекти на територија на општината?
98. Дали се објавени информации за спортските клубови?
99. Дали е објавен Регистарот на меморијалните споменици и спомен-обележјата?
100. Дали се објавени информации за општинските установи од областа на културата?
101. Дали е објавен Регистарот на физички лица кои вршат туристичка дејност, туристички водичи и придружници?
102. Дали е објавен Регистарот на категоризираните угостителски објекти?
103. Дали е објавена евиденцијата на угостителите?
104. Дали на интернет-страницата има објавено податоци за контакт со лицето одговорно за пристап до информации од јавен карактер?
105. Дали се објавени анонимните одговори на прашањата за кои е одобрен пристап до информациите од јавен карактер?
106. Дали е објавена постапката (начинот) за добивање информации од јавен карактер?
107. Дали интернет-страницата има посебно мени (оддел) за право на пристап до информации од јавен карактер?
108. Дали општината има сопствен месечен весник (или информатор) (електронски или во хартија)?
109. Дали одговорите на често поставуваните прашања се објавени на интернет-страницата?
110. Дали листата на информации од јавен карактер е објавена на интернет-страницата?
111. Дали на интернет-страницата се обезбедени е-услуги?
112. Дали на интернет-страницата е објавена листата на услуги што ги обезбедува општината (физички и електронски)?
113. Дали на интернет-страницата се објавени обрасците за пристап до услугите?
114. Дали е објавен тарифникот за надоместоците за издавање акти?
115. Дали на интернет-страницата се објавени информации за условите и критериумите за користење социјални услуги и добивање парична помош?
116. Дали е објавено име и контакт на лицето задолжено за контакт со лица со попреченост?

ПОДОБЛАСТ: ЈАВНИ КОНСУЛТАЦИИ

117. Дали повикот за учество во јавна консултација за буџетот е објавен на интернет-страницата?

- 118. Дали на интернет-страницата има објавено извештај за јавната консултација одржана за последниот предлог буџет?
- 119. Дали плановите за јавни консултации за тековната година на општината се достапни на интернет-страницата?
- 120. Дали повиците за јавни расправи се објавени на интернет-страницата?
- 121. Дали на интернет-страницата можат да се најдат потребните информации за јавни расправи од тековната година?
- 122. Дали општината има одржано јавни консултации за последниот предлог на буџетот?
- 123. Дали детални извештаи од јавните расправи се објавени на интернет-страницата (со пишани објаснувања и одговори на коментарите и сугестиите)?
- 124. Дали општината организира форум на заедницата (или буџетски форум, како форма на форум на заедницата)?

ПОДОБЛАСТ: ИНТЕРАКЦИЈА СО ГРАЃАНИТЕ

- 125. Дали постои биро/канцеларија за контакт со граѓаните?
- 126. Дали градоначалникот има утврдено приемен час за консултации со граѓаните?
- 127. Дали општината има активен профил на „Фејсбук“?
- 128. Дали општината има активен профил на друг социјален медиум?
- 129. Дали насоките за доставување на претставки, жалби и поплаки се објавени на интернет-страницата?
- 130. Дали постои директен онлајн комуникациски канал на интернет-страницата преку кој граѓаните ќе можат да доставуваат претставки, жалби и поплаки?
- 131. Дали е објавено работното време со странки?
- 132. Дали во последната година општината постапила по добиен предлог преку некоја од алатките за граѓанско учество (граѓанска иницијатива, собир на граѓани, референдум, претставки и предлози)?

ПОДОБЛАСТ: ПОЛИТИКИ ЗА ИНТЕГРИТЕТ И СУДИР НА ИНТЕРЕСИ

- 133. Дали е објавен план за интегритет или некоја друга внатрешна антикорупциска практика (којашто вклучува мерки за превенција и елиминација на различни форми на коруптивно и неетичко однесување во институција)?
- 134. Дали Етичкиот кодекс за локалните функционери и административните службеници е објавен на интернет-страницата?
- 135. Дали името и контактот на лицето задолжено за заштитено внатрешно пријавување се објавени на интернет-страницата?

- 136.** Дали името и контактот на лицето задолжено за неправилности е објавено на интернет-страницата?
- 137.** Дали на интернет-страницата се објавуваат информации за спонзорства и донации од страна на општината?
- 138.** Дали се објавуваат огласи за вработување и нововработени лица со бодови во постапката во изминативе 12 месеци?
- 139.** Дали во изминатата година, вработените во општинската администрација следеле обука/работилница или други едукативни активности на теми како конфликт на интереси, спречување корупција, укажување во случај на нерегуларности?

Фондацијата за интернет и општество „Метаморфозис“ е независна, непартиска и непрофитна фондација со седиште во Скопје, Република Северна Македонија. Нејзината мисија е да придонесе кон развој на демократијата и кон зголемување на квалитетот на животот преку иновативно користење и споделување на знаењето. Нашите водечки вредности се отвореност, еднаквост и слобода.

Програмските области во кои работи „Метаморфозис“ се:

- Медиуми за демократија
- Едукација за иновации
- Општествена одговорност
- Човекови права на интернет

Фондација за интернет и општество „Метаморфозис“, ул. „Апостол Гусларот“ бр. 40,
1000 Скопје, Северна Македонија e-mail: info@metamorphosis.org.mk тел: +389 2 3109
325 www.metamorphosis.org.mk

